

Απομεινάρια μιας ζωής

Καρπενήσι 1944, η κατεστραμμένη πόλη

- ΕΠΕΤΕΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΗ -

- 80 ΧΡΟΝΙΑ -
από την καταστροφή της πόλης

ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ ΚΟΡΥΣΧΑΔΩΝ
30 Μαρτίου 2025 — 31 Αυγούστου 2026

Η έκδοση του καταλόγου *Απομεινάρια μιας ζωής* πραγματοποιήθηκε με την ευκαιρία της ομότιτλης έκθεσης μνήμης η οποία διοργανώθηκε στα πλαίσια του Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου Καρπενήσι, Αύγουστος 1944, 80 χρόνια από την καταστροφή της πόλης Εθνικές και ευρωπαϊκές διαστάσεις (Μνήμη Δημήτρη Ευαγγελοδήμου 1954-2023) που έλαβε χώρα στο Καρπενήσι 27-30 Μαρτίου 2025.

Χορηγοί: Ελένη Πουρνάρα-Καρκαζή, Νίκος Δημ. Πουρνάρας

ΕΚΘΕΣΗ

Διοργάνωση

Γενικά Αρχεία του Κράτους
Τμήμα ΓΑΚ Ευρυτανίας
Σωματείο «Φίλοι των ΓΑΚ
Ευρυτανίας»
Δήμος Καρπενησίου

**Έρευνα - επιμέλεια υλικού -
κείμενα**

Μαρία Ευαγγελοδήμου,
Φυσικός, ερευνήτρια Τοπικής
Ιστορίας

Ντορίτα Λαδοπούλου,
Κοινωνιολόγος,
Msc Εκπαίδευση και
Πολιτισμός

Μαρία Παναγιωτοπούλου
Δρ. Φιλολογίας Προϊστ. ΓΑΚ Ν.
Ευρυτανίας

Ειδικές κατασκευές
Επαγγελματικό Λύκειο
Καρπενησίου (ΕΠΑ.Λ.)

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

Γενική επιμέλεια

Μαρία Ευαγγελοδήμου
Ντορίτα Λαδοπούλου
Μαρία Παναγιωτοπούλου

Κείμενα - σχεδιασμός

Μαρία Ευαγγελοδήμου
Ντορίτα Λαδοπούλου
Μαρία Παναγιωτοπούλου

Φωτογράφιση τεκμηρίων

Μάριος Αποστόλου

Γραφιστικός σχεδιασμός

DoT2 Creative Studio
www.dot2.gr

ΕΞΩΦΥΛΛΟ

1945, ένα ζευγάρι χωρικών περπατά στον μόλις καθαρισμένο από τα μπάζα χωματόδρομο της οδού Ζηνοπούλου. Στο βάθος διακρίνεται το Βελούχι. Η εφημερίδα παραμένει ένα παράθυρο στον κόσμο, ακόμα και γι' αυτούς που έχασαν τα πάντα.

Φωτογραφία Μαρίας Χρουσάκη (Σμύρνη 1899 - Αθήνα 1972), 1945 σε χαρτί, 6,1x5,9 εκ. Φ/ΧΡ.ΑΛΜΠ.14.2.24, ©Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου Φωτογραφικό αρχείο Εθνικής Πινακοθήκης

4	Εισαγωγή
6	Χρονικό
9	Προπολεμικό Καρπενήσι Οικονομική ζωή και επαγγέλματα Οικογενειακά πορτρέτα Κοινωνική ζωή
15	Έπος Σχολικά βιβλία ενός γυμνασιόπαιδου Η επιστροφή Ο Καμπουρομακρυχέρης
21	Κατοχή Οικονομία Το υλικό του πολέμου Μαθητές του πολέμου Το νοικοκυριό του πολέμου
27	Αντίσταση Κατοχικός τύπος Ναρκοθέτηση Εκπαίδευση Μετάλλια
33	Καταστροφή Επιχείρηση “Hubertus” Επιχείρηση “Έχιδνα” Μέσα από τα χαλάσματα... Απομεινάρια νοικοκυριών
45	Ανασυγκρότηση Η αγορά ξαναζεί! Περιμένοντας την UNRRA Επιστροφή στα σχολεία και τις χαρές της ζωής
50	Μίλησαν για τον πόλεμο με Έργα Τέχνης
53	Ευρυτάνες εκτελεσθέντες από Ιταλούς και Γερμανούς
54	Βιβλιογραφία
56	Βιβλίο Εντυπώσεων
58	Ευχαριστίες- Επίλογος

Εισαγωγή

Το τελευταίο φωτογραφικό ντοκουμέντο της προπολεμικής ανυποψίαστης Ευρυτανίας, ίσως να τραβήχτηκε την 31η Αυγούστου 1939, ημέρα που η οικογένεια Οικονομίδη αποχαιρέτησε το λείψανο του ηλικιωμένου προγόνου της (σ. 13). Ο φωτογράφος, που κλήθηκε για την περίπτωση, εστίασε τον φακό στον τιμώμενο προσφιλή αποθανόντα που, εν αγνοία όλων, έκλεινε με το τέλος της ζωής πίσω του και την πόρτα της ειρήνης στην Ευρώπη. Την επόμενη μέρα κηρύχτηκε ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος... Η μοίρα έβαλε μπρος να διαλύσει τις ζωές των ανθρώπων της φωτογραφίας.

Πέντε χρόνια αργότερα οι άνθρωποι αυτοί θα έκρυβαν με βιάση μέσα σε λάκκους, ρεματιές, σκεπές ό,τι έκριναν συμβολικά και ουσιαστικά αναγκαίο για τη συνέχιση της ζωής και θα 'φευγαν αλαφιασμένοι νύχτα να σωθούν στο βουνό. Εκεί ψηλά τους περίμενε η πανοραμική θέαση του ολοκαυτώματος της προπολεμικής ζωής τους.

Όταν ξανακατέβηκαν στην πόλη «έκλαυσαν για πολλή ώρα επί των ερειπίων». Ύστερα περισυνέλλεξαν μέσα από τα καπνίζοντα χαλάσματα τ' Απομεινάρια μιας ζωής, της δικής τους ζωής. Άνοιξαν τα θαμμένα στον κήπο κασελάκια κι είδαν το άθικτο περιεχόμενό τους να σκορπίζεται στάχτη στον αέρα. Άλεσαν το καμένο στάρι που βγάλανε απ' την κρύπτη και ζύμωσαν το πιο πικρό ψωμί που η γέυση του δεν έφυγε ποτέ από το στόμα τους. Θυμήθηκαν ότι στη βιάση του φευγιού ξέχασαν, μέσα στο σπίτι που ανατινάχτηκε, τα χρυσαφικά τυλιγμένα στο μαντήλι. Δεκαετίες αργότερα, κάποια απόγονος θα έβρισκε τυχαία, θαμμένο στο χώμα του κήπου, το κωνσταντινουπολίτικο δαχτυλίδι της γιαγιάς Μαργίτσας (σ. 42).

Κάπως έτσι η "σκόνη ανατινάξεως" - που σκόρπισαν, τον Αύγουστο του '44, τα γερμανικά συνεργεία πυρπόλησης στην πόλη του Καρπενησίου, με σκοπό να επισπεύσουν την ισοπέδωσή της-, έγινε μαγιά μνήμης, σκόνη μαγική, που μετέτρεψε τα πληγωμένα αντικείμενα της καθημερινής ζωής, σε κειμήλια. Αυτή η μαγιά μνήμης παραδόθηκε στην επόμενη γενιά με τρόπο άρρητο και ταπεινό, γιατί τα έργα του πολέμου δεν μολογιούνται.

Με τη σπασμένη πορτογαλική κανάτα που εκσφενδονίστηκε, κατά την ανατίναξη, από το σαλόνι στον κήπο του σπιτιού· με το μισοκαμένο οθωμανικό συμβόλαιο που παραχώθηκε στα μαδέρια της σκεπής, για ν' ανασυρθεί και να τυλιχτεί ευλαβικά σε λαδόκολλα με την ένδειξη «Μισοκαμμένον από την έπιδρομήν των Γερμανών 8-14 Αυγούστου 1944», η γενιά που βούτηξε στις στάχτες του πολέμου, σεβάστηκε κάθε Θραύσμα ταυτότητας που θάφτηκε στα ερείπια. Ακόμη και το ύψιστο τεκμήριο ταπείνωσης, την τρίπτυχη γερμανική ταυτότητα.

(4)

Κ
Α
Ρ
Π
Ε
Ν
Η
Σ
Ι

Η

Κ
Α
Τ
Ε
Σ
Τ
Ρ
Α
Μ
Μ
Ε
Ν
Η

Π
Ο
Λ
Η

Κι η ραπτομηχανή ξεθάφτηκε από τη ρεματιά κι η κατσαρόλα πήρε τη θέση της στη φωτιά. Και τα πληγωμένα αντικείμενα απέκτησαν την ιερότητα τραύματος πολέμου. Συλλογικού. Γιατί ο Ευρυτάνας είχε ανάγκη την καμένη κατσαρόλα για να μαγειρέψει και το σπασμένο χερούλι (σ. 41) για να θυμάται. Σ' αυτό φώλιασε η μνήμη του. Και το παρέδωσε στην επόμενη γενιά "κριέλα" σύνδεσης γερής με το παρελθόν και την ιστορία του.

Σ' αυτά τα τρυφερά κομμάτια συνείδησης και οικογενειακής Ιστορίας μάς καλούν να περιγηθούμε οι Ευρυτάνες του σήμερα και τους ευχαριστούμε ολόψυχα για το δώρο αυτό.

Φαίνεται πως τον επίλογο της σύντομης αφήγησής μας, και συνάμα ολόκληρης εκείνης της εποχής που άνοιξε με μια φωτογραφία, είχε ήδη γράψει με πόνο ο Παναγιώτης Κ. Κωστοπαναγιώτης στο προσωπικό του ημερολόγιο την 22α Αυγούστου 1944. Μνημονεύοντας Σοφοκλή και προοιωνίζοντας με προφητική διαίσθηση το κληροδότημα της συμφοράς, σημείωνε: «Εάν γλύτωνε το ημερολόγιό μου εκεί κανένας θα έβλεπε όλη τη ζωή μου μέχρι σήμερα. Θα έβλεπε τη φράση του Σοφοκλή "Ευδαίμονες εισί κακῶν ἀγευστος αἰὼν αἰς γὰρ ἂν σωθῇ θεόθεν δόμων οὐδὲν ἐλλείπει γένους ἐπὶ πλῆθους ἔρων" ¹ «Ευτυχισμένοι», λοιπόν, «εκείνοι που η ζωή τους δεν έχει γευτεί συμφορές. Γιατί όταν ο Θεός κλονίσει ένα σπίτι, καμιά συμφορά δεν λείπει, αλλά ακολουθεί τη γενιά για πολλές επερχόμενες γενιές».

Απροσδόκητα στο Βιβλίο εντυπώσεων της έκθεσης Διαβάσαμε έναν δεύτερο επετειακό επίλογο στα γερμανικά: «Μου δημιουργήθηκε ένα λυπηρό συναίσθημα κατά την επίσκεψή μου σ' αυτή την έκθεση -ειδικά ως Γερμανός- δεν έχει αλλάξει σχεδόν τίποτα σ' αυτόν τον κόσμο»

Και μ' αυτή τη διαπίστωση θα κλείσουμε μνημονεύοντας πικρά Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη: «Σάν νά 'χαν ποτέ τελειωμό τα πάθια κι οί καημοὶ τοῦ κόσμου»².

¹ Πρωτότυπο κείμενο:

«Εὐδαίμονες οἷσι κακῶν ἀγευστος αἰὼν. οἷς γὰρ ἂν σείσθῃ θεόθεν δόμος, ἄτας οὐδὲν ἐλλείπει γενεᾶς ἐπὶ πλῆθους ἔρπον», Σοφοκλή, Αντιγόνη, (στρ.α, 582-583).

² Αλ. Παπαδιαμάντης, Το Μοιρολόγι της Φώκας.

χ ρ ο ν ι κ ό

Συνολικά σκοτώθηκαν 81 Ευρυτάνες για αντίποινα,

Μάιος 1941
Αρχίζει η στέρηση.

Ιανουάριος 1942
Οι πρώτοι θάνατοι
από πείνα.

Αύγουστος 1942
Ιταλική δύναμη επιτάσσει το
Γυμνάσιο, το δημοτικό και τα
καλύτερα σπίτια.

27 Οκτωβρίου 1942
Οι Ιταλοί συλλαμβάνουν πάνω
από 16 Μικροχωρίτες και τους
φυλακίζουν.

30 Οκτωβρίου 1942
Οι Ιταλοί λεηλατούν και βασανίζουν
έναν μεγάλο αριθμό Κρικελιωτών.

9 Δεκεμβρίου 1942
Καίνε ένα σπίτι
και το σχολείο στον Μάραθο.

10 Δεκεμβρίου 1942
Καίνε 55 σπίτια
και το σχολείο στα Άγραφα

28 Οκτωβρίου 1940
Κήρυξη Ελληνοϊταλικού
πολέμου.

Δεκέμβριος 1941
Η Ευρυτανία μπαίνει
στο φάσμα του λιμού.

Άνοιξη 1942
Έφτασαν τα πρώτα τρόφιμα
από τον Δ.Ε.Σ.

24 Οκτωβρίου 1942
Οι αντάρτες χτυπάνε στον
Γαύρο ένα γερμανικό αυτοκίνητο
με έναν ταγματάρχη, έναν
δεκανέα, μια γυναίκα κι έναν
οδηγό.

29 Οκτωβρίου 1942
Οι αντάρτες χτυπάνε 17
στρατιώτες Ιταλούς κοντά στο
Κρίκελο.

Αρχές Δεκεμβρίου 1942
Μεγάλη δύναμη Ιταλών καίνε και
λεηλατούν το χωριό Χρύσω.
Σκοτώνουν 6 κατοίκους.

12 Δεκεμβρίου 1942
Καίνε και λεηλατούν 11 σπίτια,
αχυρώνες και ένα χάνι στη Βίνιανη
και 2 σπίτια στο Καλεσμένο.
Συλλαμβάνουν πολλούς κατοίκους
που τους ελευθερώνουν μετά από
κατάθεση λύτρων. Σκοτώνουν τρεις
από αυτούς.

(6)

Κ
Α
Ρ
Π
Ε
Ν
Η
Σ
Ι

Η

Κ
Α
Τ
Ε
Σ
Τ
Ρ
Α
Μ
Μ
Ε
Ν
Η

Π
Ο
Λ
Η

εκ των οποίων οι 17 ήταν Καρπενησιώτες και καταστράφηκαν 2.437 σπίτια.

24 Δεκεμβρίου 1942

Καίνε 40 σπίτια στο Μικρό Χωριό και 15 στο Μεγάλο Χωριό. Καίνε ζωντανούς τον εφημέριο Δημήτριο Βαστάκη και τον ενωμοτάρχη Χαρίλαο Κατσίμπα και εκτελούν άλλους 11 Μικροχωρίτες και Μεγαλοχωρίτες.

Παραμονές Πάσχα 1943

Η ιταλική στρατιωτική δύναμη αποχωρεί.

Αρχές Νοεμβρίου 1943

Στη Χούνη σκοτώνουν πέντε γέρους και στον Αγαλιανό έναν νέο υλοτόμο που τον είχαν πάρει για οδηγό.

Αρχές Νοεμβρίου 1943

Άλλη γερμανική φάλαγγα από τη Λαμία λεηλατεί το Κρίκελο, Μικρό και Μεγάλο Χωριό, Κλαψί, Καλεσμένο, Λάσπη, Μυρίκη. Εκτελούν έναν σκηνίτη με τα δύο παιδιά του, έναν καλόγερο της Μονής Προυσού, έναν Κλαψιώτη κι έναν Μεγαλοχωρίτη.

Τέλος Νοεμβρίου 1943

Γερμανική φάλαγγα από Καρδίτσα εκτελεί τον πρόεδρο της Καρύτσας Δολόπων και καίει όλα τα σπίτια εκτός από τέσσερα. Ανατινάζει ένα και σκοτώνει δύο αδέρφια 20 και 16 ετών.

10 Μαρτίου 1944

Ίδρυση της ΠΕΕΑ στη Βίνιανη.

9-13 Αυγούστου 1944

Ολοκληρωτική καταστροφή. Στο Καπενήσι και στα χωριά Κρίκελο, Δομίστα, Μυρίκη, Μιάρα, Λάσπη, Κλαψί, Μεγάλο Χωριό, Μικρό Χωριό, Νόστιμο, Βουτύρο, Γοριανάδες, Κορυσχάδες, Καλεσμένο, Καστανιά, Προυσό, Ασπρόπυργο, Άγιο Βλάσιο, Βίνιανη, Επισκοπή και Φραγκίστες καίνε, ανατινάζουν και λεηλατούν σπίτια, σχολεία κι εκκλησίες. Εκτελούν 34 άνδρες, νυναίκες και παιδιά.

18 Δεκεμβρίου 1942

Μάχη του Μικρού Χωριού.

Τέλη Ιανουαρίου 1943

Σκοτώνουν τρεις νέους άνδρες που τους βασάνιζαν για πολλές ημέρες.

Αρχές Νοεμβρίου 1943

Γερμανική φάλαγγα από το Αγρίνιο, βρίσκοντας αντίσταση από το ΕΑΜ στον Άγιο Βλάσιο, καίει 4 σπίτια, καταλύματα των ανταρτών στο χωριό και σκοτώνει έναν βοσκό κι έναν εβδομηντάχρονο.

Αρχές Νοεμβρίου 1943

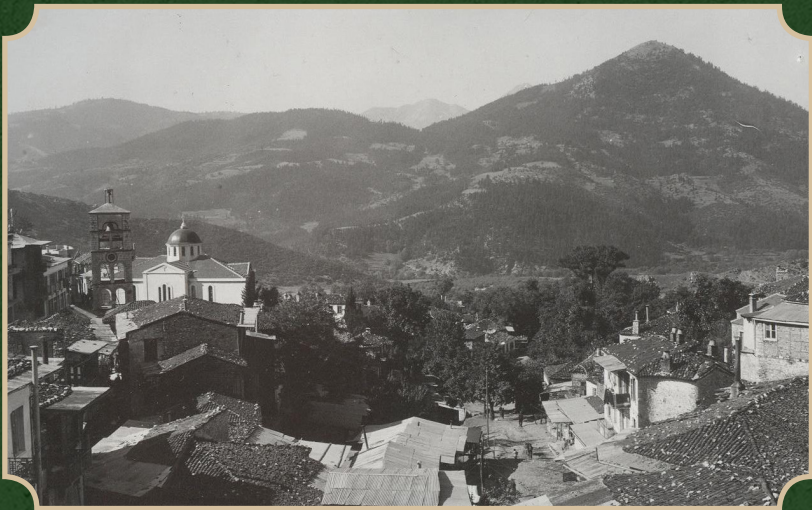
Στον Μαραθιά καίνε τέσσερα σπίτια. Επίσης στα Σίδηρα. Παντού λεηλατούν.

7-8 Νοεμβρίου 1943

Πρώτη καταστροφή του Καρπενησίου. Λεηλατούν τις προμήθειες του Ερυθρού Σταυρού, κάμποσα σπίτια και την αγορά. Καίνε 3 ξενοδοχεία, 17 σπίτια, σχεδόν όλη την αγορά και ανατινάζουν το Γυμνάσιο. Καίνε ζωντανούς ή σκοτώνουν πέντε Καρπενησιώτες, μεταξύ αυτών ένα κοριτσάκι 11 ετών. 22 εκτελεσμένοι σε όλη την Ευρυτανία.

14-27 Μαΐου 1944

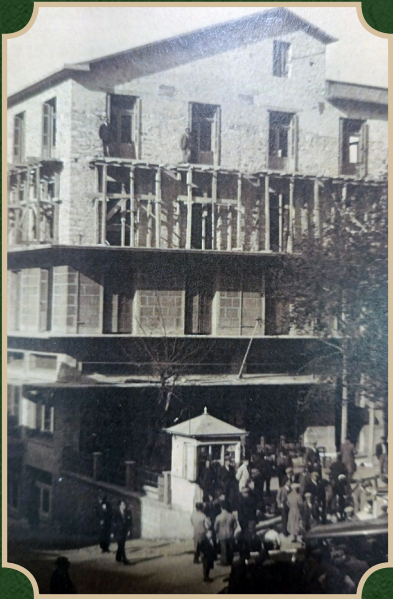
Πρώτη συνεδρίαση του Εθνικού Συμβουλίου στις Κορυσχάδες.

Καρπενήσι, 1930-1940.
Μαρία Χρυσάκη, χαρτί, 8,2 x 11,4 εκ., Φ/ΧΡΑΛΜΠ.11.106,
© Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου,
Φωτογραφικό Αρχείο Εθνικής Πινακοθήκης

Καρπενήσι, 1930-1940.
Μαρία Χρυσάκη

Ξενοδοχείο "Ο Τυμφρηστός".
Συλλογή Γεωργίου Μπεκιάρη

Το ξενοδοχείο "Ο Τυμφρηστός" των
αδελφών Πριοβόλου, από τα πιο
σύγχρονα της πόλης, ανατινάχτηκε
στην πρώτη επιδρομή των Ναζί τον
Νοέμβριο του 1943.

Καρπενήσι, 1930-1940.
Μαρία Χρυσάκη (Σμύρνη 1899-Αθήνα 1972), 8,4x11,3 cm,
8,4x11,4 cm, Φ/ΧΡΑΛΜΠ.11.115.
©Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου, Φωτ. αρχείο Εθνικής Πινακοθήκης

Ήδη από το 1910 η πόλη είχε χαρακτηριστικά πολιτισμένης επαρχιακής κωμόπολης μ' εμπορικά καταστήματα, μικρές βιοτεχνικές μονάδες κι ακμάζουσες οικοτεχνίες. Οι δεντροφυτεμένοι δρόμοι, η διαμορφωμένη κεντρική πλατεία, οι πολλές κρήνες με κρυσταλλένιο νερό, οι ευδιαστοί κήποι και το δροσερό κλίμα υποδέχονταν τους πρώτους τουρίστες. Από το 1930 διέθετε και τρία νέα ξενοδοχεία με όλες τις ανέσεις.

Αισιοδοξία, προκοπή κι ελπιδοφόρα όνειρα ήταν διάχυτα στην πόλη. Χοροί, πνευματική και καλλιτεχνική κίνηση, ενημερωμένες ιδιωτικές βιβλιοθήκες, πλήθος εράνων για κοινωνοφελείς σκοπούς, εφηβικοί αγώνες, καφέ σαντάν, τοπική φιλαρμονική, σχολές χορού, μουσικές εκδηλώσεις κλασικής μουσικής, πριγκιπικές επισκέψεις συνυπήρχαν με τα πατροπαράδοτα πανηγύρια και τον χαρακτήρα της οικονομίας του βουνού.

Οι εύπορες οικογένειες, καθώς έρχονταν σε επαφή με τον «έξω κόσμο» ήταν φορείς μοντέρνων ιδεών. Το ντύσιμο ήταν αστικό, τα νυφικά τσάρλεστον, τα σπίτια ντυμένα μ' έπιπλα, πορσελάνες και χαλκώματα ανατολίτικης και ευρωπαϊκής προέλευσης αγοράσμένα στην Πόλη, παραδοσιακό τόπο εμπορικής δραστηριοποίησης των Ευρυτάνων.

Προπολεμικό Καρπενήσι

(9)

1914-1922

Ο Μεγάλος Πόλεμος, ο Εθνικός Διχασμός κι η Μικρασιατική καταστροφή ανέκοψαν τον ρυθμό ανάπτυξης.

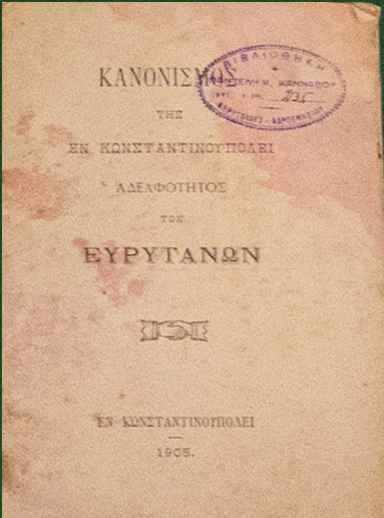
1930-1940

Την πεντακάθαρη πόλη στόλισαν το ολοκαίνουργο υπερσύγχρονο ξενοδοχείο Τυμφρηστός (1934) και το καλλιμάρμαρο τέμενος των Μουσών (Γυμνάσιο) ενώ εκδίδονταν οι τοπικές εφημερίδες Αυγή, Ευρυτανία, Βελούχι, Η Φωνή της Ευρυτανίας.

Το 1935, το Καρπενήσι των 3.796 κατοίκων αναγνωρίστηκε με υπουργική βούλα - πρώτο σ' όλη την Ελλάδα - ως τόπος θερινής κατοικίας! Για τα επόμενα χρόνια κι ως την έναρξη του πολέμου, νέα κύματα παραθεριστών, μετέτρεπαν, κάθε καλοκαίρι, το ορεινό τοπίο σε μια κοσμοπολίτικη πόλη!

1917, Κωνσταντινούπολη, Πέραν.
Ευρυτάνες παντοπώλες μπροστά στο
αλλαντοπωλείο Artemis.
Συλλογή Τάσου Κοντομέρκου,
Μεγάλο Χωριό

Κανονισμός τής εν Κωνσταντινουπόλει
Αδελφότητος τών Εϋρυτάνων.
Έν Κωνσταντινουπόλει 1905.
Συλλογή Παντελή Καναβού, Βιβλιοθήκη
Μουσείου Εθνικής Αντίστασης
Κορυθαδών

Ζεύγος Κωνσταντινουπολιτών
ευρυτανικής καταγωγής.
Η φωτογραφία φέρει τα στοιχεία
φωτογραφείου της Μεγάλης Οδού
του Πέραν.
Συλλογή Τάσου Κοντομέρκου,
Μεγάλο Χωριό

οικονομική ζωή & επαγγέλματα

1920, Αθήνα. Δουλεύοντας σε ένα
παντοπωλείο.
Συλλογή Τάσου Κοντομέρκου,
Μεγάλο Χωριό

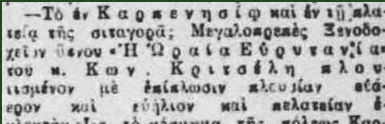
Αύγουστος 1930.
Έξω από το χάνι.
Συλλογή Τάσου Κοντομέρκου,
Μεγάλο Χωριό

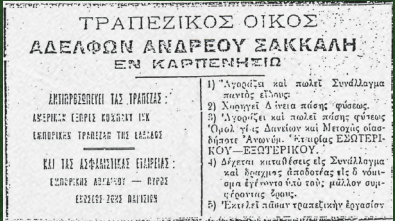
Σετ ταξιδιού αποτελούμενο από
γυάλινο καραφάκι, πώμα-ποτηράκι
και μαχαιροπήρουνα σε δερμάτινη
θήκη. Προέλευση Η.Π.Α.
Συλλογή κληρονόμων
Δημήτρη Ευαγγελοδήμου

Έντυπη διαφήμιση Γραφείου Μεταφορών
από Αθήνα προς Λαμία- Σπέρχειάδα-
Άγιο Γεώργιο-Καρπενήσι-Γαύρο.

Έντυπη διαφήμιση Ξενοδοχείου
ύπνου «Η Ωραία Ευρυτανία».

Έντυπη διαφήμιση
Τραπεζικού Οίκου.

Καρπενήσι. Σανδαλοποιείον Η Σύρος Β. Κρανόπουλου.
Συλλογή ΤΑΚ Ευρυτανίας, Αρχείο Α.Γ. Μαυρομύτη

1935, Μηχανουργείο Σερετάκη, ΑΘ. Καρπενησιώτη 37.
Συλλογή ΤΑΚ Ευρυτανίας, Αρχείο Α.Γ. Μαυρομύτη

Συλλογή ΤΑΚ Ευρυτανίας, Αρχείο Α.Γ. Μαυραγάνη

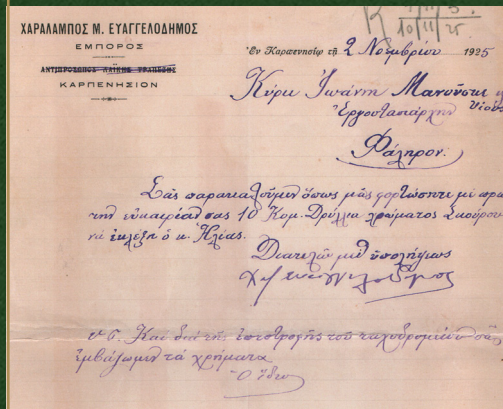

1931, Παραθεριστικός οικισμός στη Ράχη Τυμφρηστού. Φωτογραφία του Moritz Blumenthal.

Προπολεμική οικογενειακή φωτογραφία εμπόρων Καρπενησίου και εμπορική επιστολή της 29 ης Μαρτίου 1926.

Συλλογή Μαρίας και κληρονόμων Δημήτρη Ευαγγελοδήμου

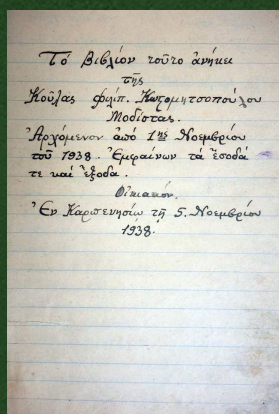
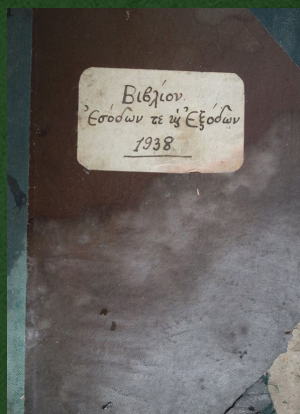

Μοδιστρική, μια ανθούσα μορφή οικοτεχνίας

Η ραπτική, ως οικοτεχνία, μαζί με την υφαντική και πλεκτική, έπαιξε σημαντικό ρόλο στην οικονομική ζωή. Κορίτσια που επιθυμούσαν να ασκήσουν το επάγγελμα μαθήτευαν σε μοδίστρες στο Καρπενήσι κι

έκαναν ταχύρρυθμα μαθήματα στη Λαμία. Τα στοιχεία καταγραφής είναι ελλιπή. Το 1907 οι απογραφόμενες μοδίστρες ήταν 15 ενώ οι ράπτες 192. Το 1928 απογράφηκαν 90 μοδίστρες και 139 ράπτες.

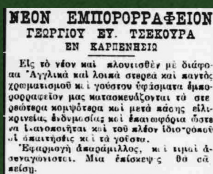
(11)

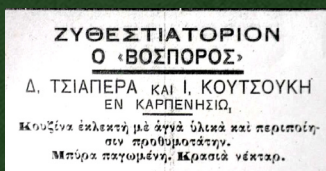
Εξώφυλλο και εσώφυλλο από το «Βιβλίον Έσόδων τε και Έξόδων 1938» Μοδίστας Κούλας Φ. Κωστομητσποπούλου. Συλλογή Δημήτρη Ευαγγελοδήμου

Δια τας Δίδας & Κυρίας

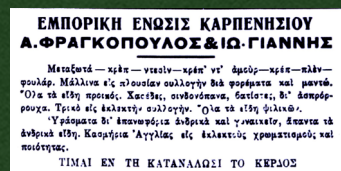
Ἡ δεσποινὶς ΚΑΤΙΝΑ Κ. ΠΑΠΑΓΙΩΑΝΝΟΥ μοδίστα μεταβάρσα εἰς Λαμίας καὶ παρακολούθησας τὴν γυναικείαν μόδον τῆς ἐποχῆς ἐπὶ εἰκοσαήμερον καὶ πλέον εἰς τὰς καλυτέρας μοδίστας τῆς πόλεως ταύτης ἐπανήλθε πρὸ ἡμερῶν καὶ ἀνέλαβε ἐν τῇ ἐνταύθα οἰκίᾳ τῆς τὰς ἐργασίας τῆς. Διὰ τὴν καλυτέραν ἐξυπηρέτησιν τῶν δίδων καὶ κυριῶν τῆς πόλεώς μας καὶ τῶν περιχώρων ἐφοδιάσθη μὲ πλουσιωτάτην συλλογὴν ἀπὸ νέα μοντέλλα, φιγουρίνια κλπ.

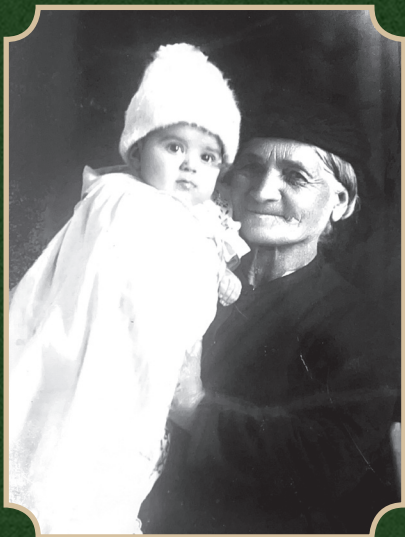
Έντυπη διαφήμιση Εμπορορραφείου.

Έντυπη διαφήμιση Ζυθεστιάτοριου ο «Βόσπορος».

Έντυπη διαφήμιση εμπορίας υφασμάτων.

1929, Γιαγιά με εγγονή.
Συλλογή Τάσου Κοντομέρκου, Μεγάλο Χωριό

1926, Νυφική φωτογραφία.
Συλλογή Θεοδώρας Λαδοπούλου,
Μεγάλο Χωριό

Οικογένεια στην αυλή του σπιτιού της.
Συλλογή Τάσου Κοντομέρκου, Μεγάλο Χωριό

οικογενειακά πορτρέτα

1938, Ενθύμιον οικογενειακής συνάξεως.
Συλλογή Τάσου Κοντομέρκου, Μεγάλο Χωριό

Τοπική Αρχόντισσα
Συλλογή Τάσου Κοντομέρκου, Μεγάλο Χωριό

1934. Οικογένεια Ευρυτάνων αποδήμων
παραθεριστών.
Συλλογή Τάσου Κοντομέρκου, Μεγάλο Χωριό

1920-1930, Φωτογραφίες γάμων.
Συλλογή Τάσου Κοντομέρκου, Μεγάλο Χωριό

1926, Παναγυριώτες σε προαύλιο ναού.
Συλλογή Ιωάννη Μάσκα

1936, Ενθύμιο παραθερισμού νεανίδων από την Πόλη.
Συλλογή Τάσου Κοντομέρκου, Μεγάλο Χωριό

(13)

κοινωνική ζωή

Αναμνηστική φωτογραφία εξοδίου ακολουθίας στις 31 Αυγούστου 1939
(μία ημέρα πριν την κήρυξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου στην Ευρώπη).
Συλλογή Ιωάννη Οικονομίδη

«Η προέλασις» από το βιβλίο του Αλέξανδρου Δ. Αλεξανδράκη, Έτσι πολέμοῦσαμε 1940-41, Αθήνα 1968.
Συλλογή Ηλία Α. Μπουμπουρή

«Φεύγω μανούλα ἔχε γειά
θὰ πάω νὰ πολεμήσω
γιὰ τὴ γλυκειὰ πατρίδα
τὸ αἷμα μου νὰ χύσω.

Γειά σου μανούλα μου γλυκειά
μάννα λεβεντογέννα
πού ἔχεις ἔξι σου παιδιά
στὸ μέτωπο σταλμένα.»

Σφαίρες από όπλο της εποχής.
Συλλογή Μουσείου Εθνικής Αντίστασης Κορυγχάδων
(δωρεά Β. Θεοδωρόπουλου)

Γυλιός βρετανού στρατιώτη.
Συλλογή Σπύρου Τσιώνη

«Το στιλέτο», χαρακτηριστικό Τάσσου (Αναστάσιου Αλεβίζου).
Δημοσιεύτηκε στο εξώφυλλο του περιοδικού Νεοελληνικά Γράμματα στις 16-11-1940.

«Εἶναι ἡ Μεγαλόχαρη
πού ἔκαμε τὸ θαῦμα
καὶ στὸν ἐχθρό μας ἔδωσε
ἓνα μεγάλο τραῦμα.»

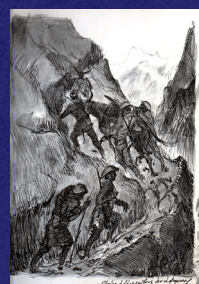

“3 Δεκέμβρη...Ψηλαφώ
τὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ μου σὰν
κάτι καινούργιο, ἄγνωστο,
ανεξερεύνητο.

Σάββατο, 14 Δεκέμβρη...
Γίνονται μεγάλα πράγματα γύρω
μου. Το γύρισμα του κύκλου
ἔφερε τὸν ἐλληνικὸ λαό σε μια
ἀπὸ τις πιο υψηλές στιγμές του.
[...] Αἰσθημα ευθύνης που εἶχαμε
ξεσυνηθίσει νὰ βλέπουμε στους
λαούς. Υπάρχει τριγύρω μου ἓνα
ἀνὼνυμο θαῦμα, που κανεὶς
πρὶν δὲν το υποψιαζότανε.”

Γιώργος Σεφέρης (Απὸ το
Ημερολόγιο “Μέρες”, τ. Γ')

«Εἶναι ἡ Μεγαλόχαρη
ἡ Παναγιά τῆς Τήνου
πού ἔκαμε τὸ θαῦμα τῆς
εἰς τὰ βουνὰ τῆς Πίνδου.»

Αποσπάσματα ἀπὸ τα καταχωρημένα ποιήματα στο βιβλίο τῆς μοδίστρας Κούλας Φ. Κωστομητσοπούλου

«Περνώντας τραυματίες στο ποτάμι» από
Αλέξανδρος Δ. Αλεξανδράκης, ό.π.
Συλλογή Ελλάς Α. Μπουμπουρή

Τα Τύμπανα του Πολέμου και το Έπος του '40

Το φθινόπωρο του '40 τη χαρά της καλής σοδειάς σκίασαν τα σύννεφα του πολέμου που μαζεύονταν πάνω από την Ευρώπη (συμφωνία Χίτλερ με Μουσολίνι, τορπιλισμός Έλλης). Τον Σεπτέμβρη ξεκίνησε το τελευταίο, για πολλά παιδιά, σχολικό έτος.

Ξημερώματα της Δευτέρας 28ης Οκτωβρίου, τα πρώτα ιταλικά αεροπλάνα φάνηκαν στον ουρανό. Το τηλεγράφημα της κήρυξης του πολέμου έφτασε στους αστυνομικούς σταθμούς κι η χαρά έγινε λύπη. Οι καμπάνες χτυπούσαν ασταμάτητα. Οι διαταγές επιστράτευσης άρχισαν να επιδίδονται.

Την επόμενη μέρα, χαράματα, οι άνθρωποι, αφού άναψαν ένα κεράκι στην Παναγιά, μαζεύτηκαν στις πλατείες να ξεπροβοδίσουν, με κλάματα κι ευχές, τους επιστρατευμένους για τον Σταθμό της Λαμίας.

Τα πρώτα πολεμικά ρεπορτάζ, για τραυματίες και νεκρούς στα βουνά της Πίνδου, μεγάλωναν την αγωνία στα χωριά και καθώς τα γράμματα περνούσαν από λογοκρισία, τα δυσάρεστα νέα γράφονταν συνθηματικά.

Έπος

(15)

Το φθινόπωρο του '40, οι μήνες της σποράς, βρήκαν τα νοικοκυριά χωρίς αντρικά χέρια. Όσοι τυχεροί γύρισαν από το μέτωπο, ψειριασμένοι, νηστικοί, γεροί, τραυματισμένοι, ανάπηροι, έδωσαν μεγάλη χαρά στις οικογένειές τους.

Το Έπος του '40 είχε αφήσει τους Ευρυτάνες φτωχότερους, πληγωμένους, αλλά περήφανους! Η επόμενη άνοιξη, όμως, θα έβαζε τον τόπο σε νέες δοκιμασίες. Οι κατακτητές άρπαζαν το βίος του κόσμου. Τα τρόφιμα τελείωσαν, εμπόριο δεν υπήρχε, πολλοί στριμώχτηκαν για ψωμί και πούλαγαν ό,τι είχαν. Οι άνθρωποι τρέφονταν με καλαμποκάλευρο, αγριοπατάτες του βουνού, λαχανόψωμο, αγριολάχανα, νεροσέλινα και τσουκνίδες.

Ο Τριαντάφυλλος Ευαγγελοδήμος (1928-1949), μαθητής Γυμνασίου, διέκοψε το σχολείο εξαιτίας του πολέμου. Το 1943, μετά την αποχώρηση των Ιταλών, όταν οι αντάρτες εγκαταστάθηκαν στο Καρπενήσι, έτρεξε να βοηθήσει στο τυπογραφείο της Αντίστασης.

Μετά την απελευθέρωση, ξανάρχισε με ζήλο σχολείο και δουλειά στο κατεστραμμένο οικογενειακό παντοπωλείο στην πλατεία του Καρπενησίου. Τον Ιούνιο του '48 προβιβάστηκε στην τελευταία τάξη και ανακοίνωσε μ' ενθουσιασμό το νέο στον μεγάλο αδελφό του που βρισκόταν στην εξορία. Δυστυχώς τον επόμενο χρόνο έπεσε θύμα του Εμφυλίου Πολέμου.

Ο μαθητής Τριαντάφυλλος Ευαγγελοδήμος με συμμαθητές του.
Συλλογή Μαρίας και κληρονόμων Δημήτρη Ευαγγελοδήμου

σχολικά βιβλία ενός γυμνασιόπαιδου

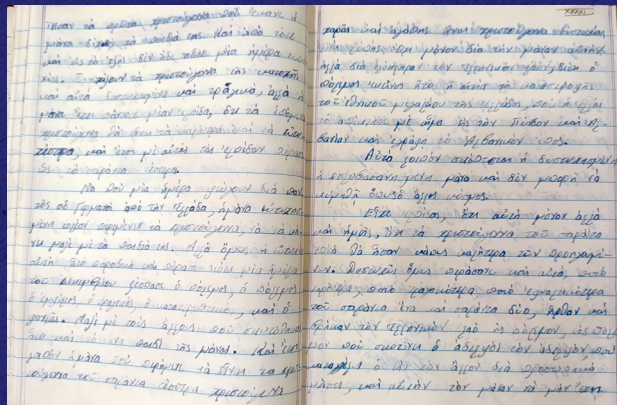
Χριστούγεννα της μάνας

Βαθειά νύχτα απλώνεται τριγύρω, το σκοτάδι σκεπάζει τα πάντα, [...] Τα φώτα των σπιτιών είναι σβησμένα προ πολλού, [...]

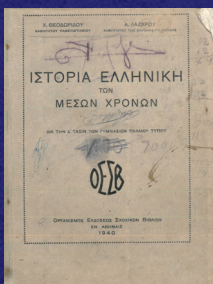
Μόνον εδώ και εκεί μπορεί να διακρίνη κανείς το τριμόσβετο φως του κανδηλιού που φωτίζει το εικόνισμα της Παναγιάς.

Μέσα σε ένα ερημόσπιτο μία μάνα με ρυτιδωμένο το πρόσωπο, και τους οφθαλμούς μέσα εις τις κόγχες, [...] κάθεται μπρος από το τζάκι της που η φωτιά έχει σβήσει σχεδόν διότι είναι περασμένα μεσάνυχτα και ονειροπολεί. Χριστούγεννα της ευτυχίας και της χαράς, αλλά και της δυστυχίας και της λύπης. Θυμάται τα Χριστούγεννα του σαράντα.

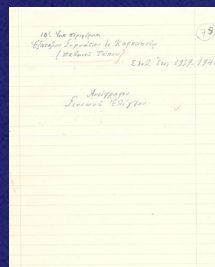
Ήσαν τα πρώτα Χριστούγεννα που έκανε η μάνα δίχως τα παιδιά της. Και από τότε και εις το εξής δεν είδε ούτε μία ημέρα ευτυχίας. Συνεχίζουν τα Χριστούγεννα της κατοχής και αυτά δυστυχισμένα και τραγικά, αλλά η μάνα έχει πάντοτε μίαν ελπίδα, ότι τα επόμενα Χριστούγεννα θα είναι τα καλλίτερα και τα ευτυχέστερα, και έτσι με αυτές τας ελπίδας πέρασε ως τα σαράντα τέσσερα.

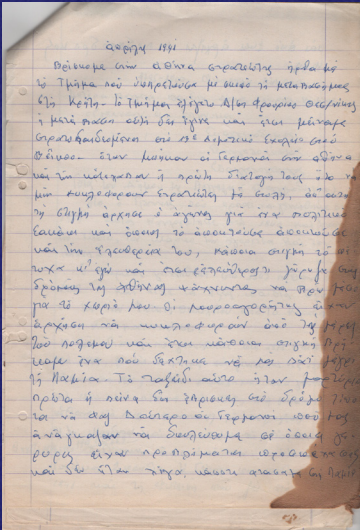
Μαρτυρία για τα Χριστούγεννα του πολέμου και της Κατοχής από έκθεση του Τριαντάφυλλου Ευαγγελοδήμου.
Συλλογή Μαρίας και κληρονόμων Δημήτρη Ευαγγελοδήμου

Σχολικό εγχειρίδιο που εκδόθηκε το έτος έναρξης του πολέμου.
Συλλογή Μαρίας και κληρονόμων Δημήτρη Ευαγγελοδήμου

Αντίγραφο Γενικού Ελέγχου Γυμνασίου Καρπενησίου σχ. έτους 1939-1940.
Αρχείο Εξαταξίου Γυμνασίου Καρπενησίου, Συλλογή ΤΑΚ Ευρυτανίας

Σελίδα από χειρόγραφο ημερολόγιο του Θεοφάνη Ευαγγελοδήμου, Απρίλιος 1941.
Αθήνα - Καρπενήσι, μια Οδύσσεια.
Συλλογή Μαρίας και κληρονόμων Δ. Ευαγγελοδήμου

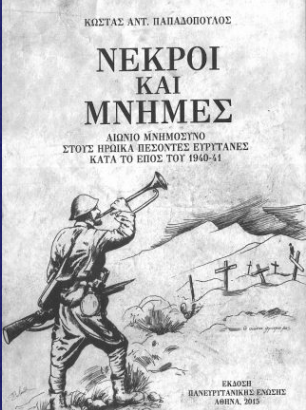
Απρίλης 1941

Βρίσκομαι στην Αθήνα στρατιώτης, ήρθα μέ τό τμήμα πού υπηρετούσα μέ σκοπό τή μετάβασή μας στην Κρήτη. Η μετάβαση αυτή δέν έγινε καί έτσι μέίναμε στρατοπεδευμένοι στού 13ο Δημοτικό Σχολείο στού Βεΐκου. Όταν μπήκαν οί Γερμανοί στην Αθήνα καί τήν κατέλαβαν πρώτη διαταγή τους ήτο νά μήν κυκλοφοροῦν στρατιῶτες μέ στολή. Ἀπ’ αὐτή τή στιγμή ἄρχισε ὁ ἀγῶνας γιά ἕνα πολιτικό σακάκι καί ὅποιος τό ἀποκοτοῦσε ἀποκοτοῦσε καί τήν ἐλευθερία του. Κάποια στιγμή τό πέτυχα κι ἐγώ καί ἔτσι «ἐλεύθερος» γύριζα στούς δρόμους τῆς Ἀθήνας ψάχνοντας νά βρῶ μέσο γιά τό χωριό μου. Οἱ μαυραγορίτες εἶχαν ἀρχίσει νά κυκλοφοροῦν ἀπό τίς μέρες τοῦ πολέμου καί ἔτσι κάποια στιγμή βρήκαμε ἕναν πού δέχτηκε νά μᾶς πάη μέχρι τή Λαμία. Τό ταξίδι αὐτό ἦταν μαρτύριο. Πρῶτα ἡ πείνα. Δέν εὑρισκες στον δρόμο τίποτα νά φᾶς. Δεύτερο οἱ Γερμανοί πού μᾶς ἀνάγκαιζαν νά δουλεύουμε σέ ὅποιες γέφυρες εἶχαν προβλήματα προσπέλασης καί δέν ἦταν λίγα. Κάποτε φτάσαμε στή Λαμία. Καί ἀπό ἐκεῖ ἀρχίζει ὁ ποδαρόδρομος 80 χιλ.

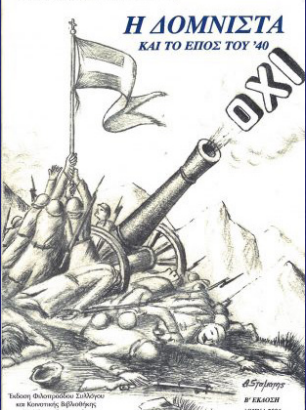
η επιστροφή (17)

Απώλειες	79.743 Νεκροί, Τραυματίες, Αγνοούμενοι, Αιχμάλωτοι (περιλαμβάνονται 25.000 παγόπληκτοι)
Ευρυτάνες	200 Νεκροί εκ των οποίων 12 αξιωματικοί και 188 οπλίτες

Πίνακας απωλειών Ελληνοϊταλικού και Ελληνογερμανικού Πολέμου 1940-41, από το βιβλίο Νεκροί και Μνήμες.

Εξώφυλλο βιβλίου Νεκροί και Μνήμες, Αιώνιο Μνημόσυνο στους Ηρωικά Πεσόντες Ευρυτάνες κατά το Έπος του 1940-41.
Εκδ. Πανευριτανικής Ένωσης, Αθήνα 2015

Εξώφυλλο βιβλίου Κ.Α. Παπαδόπουλος - Α. Δ. Σταμάτης, Η Δομνίστα και το Έπος του '40.
Εκδ. Φιλοπροόδου Συλλόγου Δομνίστας Ευρυτανίας, Αθήνα, 1987.
Συλλογή ΓΑΚ Ευρυτανίας

“ ΓΙΑ ΟΣΟΥΣ ΜΕ ΖΝΟΜΠΑΡΟΥΝΕ

Καμπούρη μέ φωνάζουνε
κάποιοι κορδωμένοι,
μά όταν τὸ χέρι μου θωροῦν
συνέρχονται οἱ καημένοι.

”

(18)

Μπρὸς μπαρουτοκαπνισμένες
τὶς Ἡπείρου θηλυκά,
νιές γριές καλοφερμένες
στὰ ταμπούρια τ' ἀντρικά.

Ἄλτ τίς εἶ;
Ἀλβανομάχος σὰν καὶ σύ,
ἔρχομαι γιὰ τὸ βουνὸ
νὰ κάτω κάτω δὲν μπορῶ.

Λευτερί, Α!! τρομάρα
ρίγος σ' όλο τὸ κορμί,
θὰ τὴ δώσο τὴ καρδιά μου
γιὰ μιὰ Λεύτερη Ζωή.

(19)

Γειά σου ποτάμι ξακουστό
γεφύρι στεργιωμένο,
θὰ σὲ τινάξω δὲν μπορῶ
ἄλλο γιὰ νὰ προζμένω.

Ἔχουμε μεῖς τὸ Ρήγα μας
τρανὸ ὁδηγητὴ μας
πόδειξε στὴν πατρίδα μας
τὸ δρόμο τῆς τιμῆς μας.

Ἐξι ξυλογραφίες με τη μορφή του Καραγκιόζη, συνοδευόμενες από στίχους. Από το εμβληματικό έργο του λαϊκού παραμυθά - караγκιοζοπαίχτη Μάστρου - Μάρκου Ζαρίκου (1925-2010) «Ο Καμπουρομακρυχέρης»,

εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1975.
Συλλογή Ηλία Α. Μπουμπουρή

Σελέστ Πολυχρονιάδη Καραβία, Κατοχή Σχέδια, εκδ. Νέες
Μορφές, Αθήνα 1961.

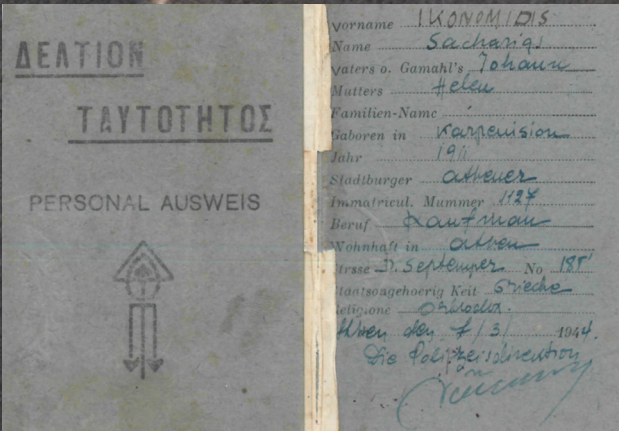
Συλλογή Ηλία Α. Μπουμπουρή

ΚΑΤΟΧΗ

OCCUPATION

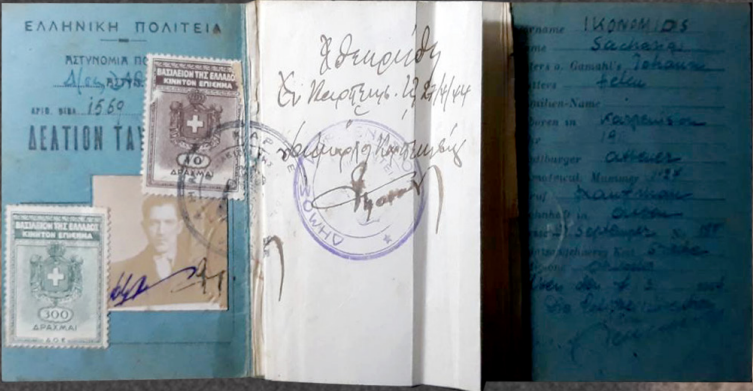
(20)

Κ
Α
Ρ
Π
Ε
Ν
Η
Σ
Ι
Η
Κ
Α
Τ
Ε
Σ
Τ
Ρ
Α
Μ
Μ
Ε
Ν
Η
Π
Ο
Λ
Η

Γερμανικό Δελτίο ταυτότητας της περιόδου Κατοχής του
Ζαχαρία Οικονομίδη με ημερ. έκδοσης 07-03-1944 και τρεις
Θεωρήσεις.

Συλλογή Ιωάννη Οικονομίδη

Κάπου στην Ευρυτανία.
ΑΣΚΙ, Αρχείο Νίκου Μάργαρη

Η πρακτική των κατοχικών δυνάμεων, με τη λεηλάτηση αποθεμάτων και φυσικών πόρων, την επίταξη των αγαθών της χώρας, τη διακοπή της βιομηχανικής παραγωγής και τον συνεχώς αυξανόμενο πληθωρισμό, έφερε τη χώρα σε δεινή κατάσταση.

Στο Καρπενήσι, το φάσμα της πείνας άρχισε να εξαπλώνεται τον Μάιο του 1941, με 601 κατοίκους να σιτίζονται στα λαϊκά συσσίτια που πρωτοξεκίνησε η Σαβούλα Σπ. Τσιτσάρα. Στην επιτροπή συσσιτίων συμμετείχαν οι δάσκαλοι Ι. Βράχας, Αναστ. Σακκαλής, οι δασκάλες Ειρήνη Στρατίκη, Β. Βράχα, Πολυτίμη Μπακαέ και ο δικηγόρος Κ. Χινόπωρος. Καλαμπόκι και σιτάρι δεν υπήρχαν και 10 δράμια ψωμί την ημέρα δεν αρκούσαν.

Κατοχή

Κατοχή.
Χρήστος Καγκαράς 1975.

Κομμάτια της καθημερινότητάς τους ήταν οι εξοντωτικές οδοιπορίες 10-15 ωρών για «μια δράκα αλεύρι», το ξεπούλημα πολιτικών κειμηλίων μ' αντάλλαγμα λίγη ξερή μπομπότα, η μεταποίηση κουβερτών σε παλτά, σεντονιών σε πουκάμισα κι ελαστικών αυτοκινήτων σε παπούτσια.

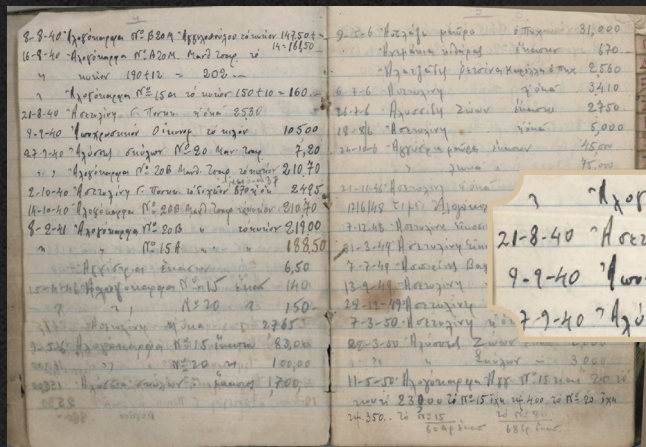
Ο πληθωρισμός κάπαζε, τα χρήματα δεν είχαν αξία. Όλοι ζητούσαν καλαμπόκι ως χρηματικό αντάλλαγμα. Η φτωχοποίηση του συνόλου του πληθυσμού ήταν γεγονός.

Τον Ιούλιο του 1942 σιτίζονταν στα παιδικά συσσίτια 400 άπορα παιδιά. Με φτωχή σοδειά, χωρίς αλεύρι, λάδι και αλάτι, επιβίωναν με καρπούς και αγριόχορτα. Τύφος, ελονοσία, αβιταμινώσεις, πνευμονίες κι αδενοπάθεια μαστίζαν μεγάλους και παιδιά.

Οι Γερμανοί έστελναν τις καμπάνες των εκκλησιών στα χυτήρια της Γερμανίας για την κατασκευή πολεμικού υλικού. Όσες απέμειναν χτυπούσαν, πένθιμα μόνο, για να ξεπροβοδίσουν κάποιον χωριανό.

Αρκετά παιδιά, παρά την πείνα και τη ξυπολυσιά, πήγαιναν στο σχολείο που υπολειτουργούσε. Στις αλάνες, έπαιζαν με ψεύτικα όπλα αντιγράφοντας τα τερτίπια του πολέμου.

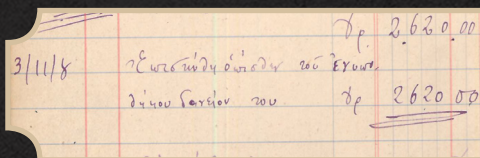
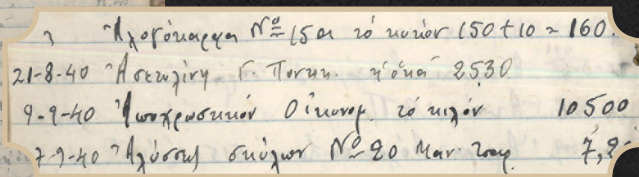
ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ Η ΚΑΤΕΣΤΡΑΜΜΕΝΗ ΠΟΛΗ

Βιβλίο βερεσέδιων.

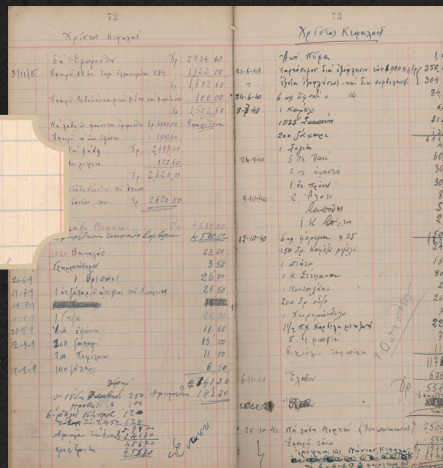
Τεφτέρι, αριθμημένο με 292 σελίδες από 28-11-1936 έως 08-10-1943, με καταχώρηση ονοματεπωνύμων πελατών, ημερομηνιών, ποσών και σημειώσεων.

Συλλογή Ιωάννη Οικονομίδη

Βιβλίο αγορών-παραγγελιών προϊόντων αρχόμενο
από τις 14-02-1933, με διακοπή στις 03-04-1941 και με
νέες εγγραφές από 09-08-1945.

Συλλογή Ιωάννη Οικονομίδα

οικονομία

Στο τέλος της Κατοχής οι τιμές των ειδών πρώτης ανάγκης είχαν ανεβεί 50.000 φορές.

Το μικρότερο τραπεζογραμμάτιο ήταν αξίας 100 δις δρχ. με αγοραστική δύναμη μικρότερη της μίας προπολεμικής δραχμής, δηλ. σε είδος την αξία ενός αυγού.

Το κόστος μίας εφημερίδας ήταν 500 δις δρχ.

Μια οκά ψωμί στοίχιζε 153 δις δραχ., ενώ το 1941 μόλις 10 δραχ. Ο μισθός του δημοτικού υπαλλήλου τον Ιούλιο του 1944 ήταν 30 οκάδες σιτάρι και 30.000.000 δραχ. και επαρκούσε για τρεις οκάδες λάδι ή έξι οκάδες ψωμί.

1944, Πληθωριστικά χαρτονομίσματα
5.000.000 και 2.000.000.000 δραχμών,

Προπολεμική δραχμή.
Σύλλογή Μαρίας Ευαγγελοδήμου

Εθνικό Ομολόγο Απελευθερωτικού
Αγώνα των 100 οκάδων σιτάρι που
εξέδωσε η ΠΕΕΑ, Ιούνιος 1944.

Συλλογή Ηλία Α. Μπουμπουρή

«Θέλησα ν' αγοράσω μια καραμέλα.

Πόσο κάνει μπάρμπα;

Πέντε εκατομμύρια παιδί μου...»

Καρπενήσι 1942. Πομπή γυναικών για κατάθεση στεφάνων στους νεκρούς του πολέμου.
Σύλλογή Ναυσικάς Φλέγκα-Παπαδάκη

«Γυναίκες εκτελεσθέντων από τους Γερμανούς» από Σελέστ Πολυχρονιάδη Καραβία, ό.π.
Σύλλογή Ηλία Α. Μπουμπουρή

το υλικό του πολέμου

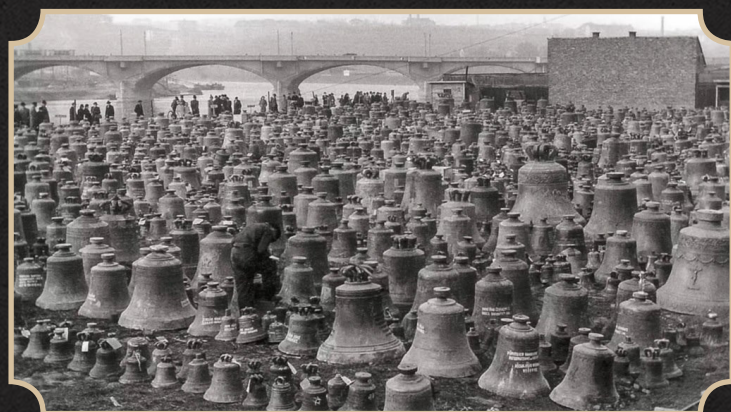
Κάλυκας φυσίγγιου 20 χιλ., παραγωγής 1944, αντιαεροπορικού πολυβόλου τύπου Ραϊνμέταλ. Βρέθηκε μεταπολεμικά σε αλώνι στο Μεγάλο Χωριό Ευρυτανίας.
Σύλλογή Φιλίππου και Μαίρης Καλλιάνη

Ο Ηχος της Καμπάνας
«Είχα την καλή τύχη να
προγραμματίζει η Φωτεινή -
μητέρα μου που γεννήθηκε στο
Καρπενήσι- την καλοκαιρινή
διαμονή μας στον παραδοσιακό
αυτό χώρο, με τα ανθισμένα
πέτρινα σπίτια και τις όμορφες
ανεφορίες.

Δεν θα ξεχάσω τον γλυκύτατο
ήχο από τις δυο μεγάλες και
εντυπωσιακές καμπάνες που
ήταν δώρο των λαμπρών
ευρυτανικών συλλόγων της
Αμερικής και τις οποίες με
δάκρυα πικρά αποχαιρέτισαν
οι Καρπενησιώτες, όταν
τις απέσπασαν από τα
παραδοσιακά καμπαναριά,
χέρια εχθρικά και
αντιχριστιανικά και τις
μετέφεραν στη Γερμανία για
να χρησιμοποιηθούν ως υλικό
κατασκευής γερμανικών
όπλων.»

Η ιστορία ανήκει στον Καθηγητή Γεώργιο
Μητσόπουλο, Μέλος της Ακαδημίας
Αθηνών από χαιρετισμό του σε συνέδριο
του ΕΥ.Κ.Ε.Σ.Ε. το 2007

Ιούλιος 1942. Πράγα. Οι πρώτες 9.801 καμπάνες που κατέσχεσαν οι Γερμανοί. Οι Γερμανοί άρπαξαν, μετέφεραν και έλιωσαν μέχρι το τέλος του πολέμου 44 χιλιάδες καμπάνες για την κατασκευή όπλων. Για τον ίδιο σκοπό απέσπασαν τις καμπάνες του μητροπολιτικού ναού της Αγίας Τριάδας και της Παναγίας στο Καρπενήσι. Λέγεται ότι δεν μπόρεσαν να τις μεταφέρουν όλες εκτός Ευρυτανίας.

Κατοχή

Αναμνηστική φωτογραφία Στ΄ τάξης
Γυμνασίου τη σχολική χρονιά 1943-
1944 στη είσοδο του σχολείου λίγο
πριν την καταστροφή.
Συλλογή Γενικού Λυκείου Καρπενησίου

Απολυτήριο Γυμνασίου του Ζαχαρία
Οικονομίδη σχ. έτος 1944-1945.
Συλλογή Ιωάννη Οικονομίδη

Μαθητές Γυμνασίου.
Συλλογή Μαρίας Ευαγγελοδήμου

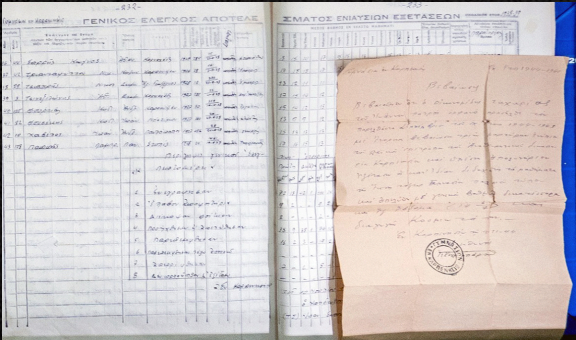
Οι κατοχικές δυνάμεις των Ιταλών εγκαταστάθηκαν στο κτήριο του Γυμνασίου από τα τέλη Μαΐου έως τον Οκτώβριο του 1941 κι από τον Αύγουστο του 1942 έως την άνοιξη του 1943. Στο εκπαιδευτικό του προσωπικό παραμένουν μόνο τρεις τέσσερις ντόπιοι.

(24)

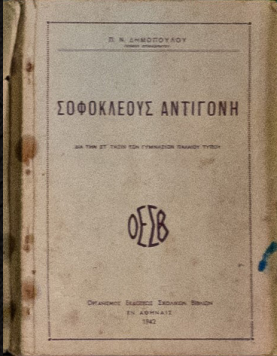
μαθητές του πολέμου

Σχολικό έτος	Διάστημα Λειτουργίας Σχολείων	Διάρκεια
1940-1941	1η Ιουνίου 1941- 1η Ιουλίου 1941	1 μήνα
	Σεπτέμβριος 1941- Νοέμβριος 1941	4 μήνες
1941-1942	Φεβρουάριος 1942 έως Δεκέμβριος 1942	6 μήνες

Νίκη Μπακογεώργου, Μνήμης Θραύσματα.
Γυμνάσιο Καρπενησίου. 100 χρόνια διαδρομής, Μανδραγόρας 2019.

Γενικός Έλεγχος (Αντίγραφο) σχ. ετών 1931-1932 έως 1938-1939.
Συλλογή Γενικού Λυκείου Καρπενησίου
Βεβαίωση ως «κατ' οίκον διδασχθείς» και Απολυτήριο Γυμνασίου του
Ζαχαρία Οικονομίδη σχ. έτος 1944-1945.
Συλλογή Ιωάννη Οικονομίδη

Σχολικό εγχειρίδιο με έτος
έκδοσης 1942.
Συλλογή Μαρίας και κληρονόμων
Δημήτρη Ευαγγελοδήμου

Ο πόλεμος έφερε πείνα. Αλεύρι, ζάχαρη, αλάτι, λάδι, έλειψαν πρώτα από τα φτωχά σπίτια με τα λίγα χωράφια. Ούτε λάδι, ούτε αλάτι έμπαινε στα φασόλια. Μούσκευαν λίγη μπομπότα ξερή στο νερό για να φαγωθεί.

Το φθινόπωρο μάζευαν κυδώνια, μήλα, καρύδια. Πολύς κόσμος ζύμωνε "ανεβατισμένο" ψωμί (μισό σιτάρι, μισό καλαμπόκι), λαχανόψωμο ή κουρκούτι κι έτρωγαν όσες περισσότερες ημέρες μπορούσαν. Από τη λαχτάρα για ψωμί ανέβαιναν στο βουνό, μάζευαν βελανίδια, τ' άλεθαν και ζύμωναν. Οι πιο φτωχοί έφτιαχναν ψωμί από αλεσμένα καλαμποκοβότσαλα και καρυδότσουφλα. Τα παιδιά το έτρωγαν λαίμαργα και πρήζονταν οι κοιλιές τους.

Α
Π
Ο
Μ
Ε
Ι
Ν
Α
Ρ
Ι
Α
Μ
Ι
Α
Σ
Ζ
Ω
Η
Σ

το νοικοκυριό του πολέμου (25)

«Μάνα με το πεθαμένο παιδί της, 1942» από
Σελέστ Πολυχρονιάδη Καραβία, Κατοχή
Σχέδια, εκδ. Νέες Μορφές, Αθήνα 1961.
Συλλογή Ηλιά Α. Μπουμπουρή

Το χειμώνα μαζεύανε τα νεροσέληνα ώσπου να βγουν την άνοιξη τ' αγριολάχανα κι οι τσουκνίδες. Την άνοιξη φυτεύανε πατάτες στο χωράφι, μα πήγαιναν νύχτα να τις βγάλουν για να τις φάνε. Όταν ο χασάπης έσφαζε καμιά στέρφη γίδα οι πιο πλούσιοι αγόραζαν κάνα δυο οκάδες κρέας.

Το καλοκαίρι ανέβαιναν στο βουνό και βγάζανε με το τσαπί αγριοπατάτες (καλογιάννια) που έχουν ένα λουλούδι άσπρο κι είναι σε βάθος τουλάχιστον μισού μέτρου.

(26)

ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ
Η
ΚΑΤΕΣΤΡΑΜΜΕΝΗ
ΠΟΛΗ

Γερμανικός χάρτης με τίτλο "Οι τοποθεσίες των συμμοριών στην Ελλάδα", όπου οριοθετείται η περιοχή της Ελεύθερης Ελλάδας, κέντρο της οποίας αποτελούσε η Ευρυτανία, "Freis Griechenland. Στον χάρτη δεν εμφανίζονται οι συνεργάτες των Γερμανών. Γράφουν συγκεκριμένα "Οι αντικομμουνιστικοί σύλλογοι (sic) δεν φαίνονται στο χάρτη, καθώς θεωρούνται αυτόνομες μονάδες, αφού συνεργάζονται με τα Γερμανικά στρατεύματα ". Ένθετο στο βιβλίο του Βάσου Μαθιόπουλου «Η Ελληνική Αντίσταση (1941-1944) και οι «Σύμμαχοι» όπως καταξιώνεται από τα επίσημα γερμανικά αρχεία» εκδόσεις Παπαζήση, 1977.

Για τη χιλιόκριβη τη λευτεριά 1821-1945.

Α. Τάσος, Α. Μαγγιώρος, Γ. Βελισσαρίδης, ξυλογραφία.
Χέρι χέρι ο ήρωας πολεμιστής του 1821 και ο αγωνιστής της Εθνικής Αντίστασης.

Συλλογή Ηλία Α. Μπουμπουρή

ΤΣΑΜΙΚΟ

Βγήκαν αντάρτες στα βουνά
τα Ρουμελιώτικα παιδιά
και το πρώτο παλληκάρι
όλοι το φωνάζουν Άρη

Τυρίζουν τα κατσάβραχα
τον Παρνασσό και τ' Άγραφα,
Δομοκό και Ευρυτανία
και χτυπούν την τυραννία.

Απόσπασμα από το Τσάμικο,
Τα τραγούδια της Εθνικής μας
Αντίστασης, πρόλογος Έλλης
Αλεξίου. Δημοκρατική Κίνηση
Νέων Παγκρατίου,
Σεπτέμβρης '75.
Συλλογή Ηλία Α. Μπουμπουρή

Μετά την αποχώρηση των Ιταλών το Πάσχα του 1943, εγκαταστάθηκαν στο Καρπενήσι τα αντάρτικα σώματα του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ κι η Βρετανική Στρατιωτική Αποστολή. Παρά την πείνα, άνεμος ελευθερίας κι ενθουσιασμός νίκης έπνεαν στην περιοχή.

Ιδρύθηκε Πρότυπος Παιδικός Σταθμός και διοργανώθηκαν παιδικά συσσίτια από την ΕΠΟΝ, που λειτουργούσαν από τη Ναυσικά Φλέγκα-Παπαδάκη, την Αλέκα Μυριαλή και τους δασκάλους Σεραφείμ και Ειρήνη Στρατίκη. Μικροί, μεγάλοι διασκέδαζαν με τη χορωδία της XIII Μεραρχίας Ρούμελης, με θεατρικές παραστάσεις και κουκλοθέατρο. Νοσοκομεία, φαρμακεία και συσσίτια εξυπηρετούσαν τους Ευρυτάνες.

Αντίσταση

μια ανάσα ελευθερίας

Τα τυπογραφεία δούλευαν πυρετωδώς εκδίδοντας εφημερίδες με προπαγανδιστικό υλικό για την εξύψωση του ηθικού.

Το 1944 συστήθηκε η κυβέρνηση του βουνού (ΓΙΕΕΑ) στη Βίνιανη και συγκροτήθηκε το Εθνικό Συμβούλιο στις Κορυσχάδες.

Το ίδιο έτος έλαβαν χώρα μεγάλα εκπαιδευτικά γεγονότα. Στον χώρο του Δημοτικού Σχολείου λειτούργησε το Παιδαγωγικό Φροντιστήριο για να εκπαιδεύσει τους νέους δασκάλους, διεξάχθηκε συνέδριο αντιπροσώπων Διδασκαλικών Συλλόγων στο Καρπενήσι, Παιδαγωγικό Συνέδριο στη Λάσπη με την παρουσία μεγάλων παιδαγωγών και καταρτίστηκαν δύο αναγνωστικά με την καθοδήγηση του Μιχάλη Παπαμαύρου, το «Ελεύθερη Ελλάδα» και «Τ' αετόπουλα».

ΕΣΕΙΣ που αγναντεύετε από ψηλά τις σκλαβωμένες πολιτείες
αυτής της μαυρισμένης γης,...

Ω Ρ Α Σ Α Σ Κ Α Λ Η Ο Π Ο Υ

Τυπογραφείο στο Μικρό Χωριό.

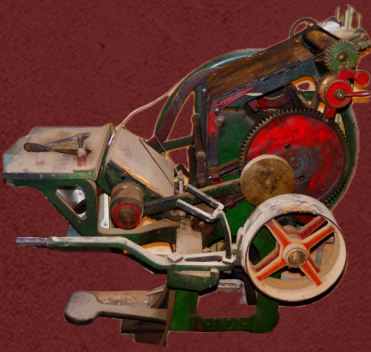

Εφημερίδες της Ελεύθερης Ελλάδας
"Μαχόμενη Ευρυτανία, Όργανο της Ε.Ε. (Ε.Α.Μ.) Ευρυτανίας.
Αρ. φύλ. 1. Κάπου στην Ευρυτανία 15-2-1943."
Ψηφιακό αρχείο ΑΣΚΙ

κατοχικός τύπος

Τυπογραφείο της Εθνικής
Αντίστασης.
Φωτ. Σπύρου Μελετζή

Εκτυπωτική μηχανή του τυπογραφείου
της Αντίστασης.
Συλλογή Αναστασίας Τρίκα

Τυπογραφικά στοιχεία από το
τυπογραφείο της Αντίστασης.
Συλλογή Αναστασίας Τρίκα, εγγονής του
τυπογράφου Κ. Κοτοπουλή

Εφημερίδα «Δόξα», Έτος Α',
14/6-12-1942, Αθήναι
Εκδιδόταν από την αντιστασιακή
οργάνωση ΠΕΑΝ (Πανελλήνια Ένωση
Αγωνιζομένων Νέων) με αρχηγό τον
Κώστα Περρίκο η οποία ανατίναξε
στις 20 Σεπτεμβρίου 1942 στην Αθήνα
το κτήριο στο οποίο στεγαζόταν η
προδοτική φιλοναζιστική
οργάνωση ΕΣΠΟ.
Στο συγκεκριμένο φύλλο στις σελίδες
4 και 5 με τίτλο «ΤΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟ
ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ» γίνεται
αναφορά στην εμφάνιση και τη δράση
του Άρη Βελουχιώτη και του ΕΛΑΣ
στα χωριά του τώως Δήμου Κτημενίων
Φουρνά, Κλειτσό και Βράχα. Δίνεται
ιδιαίτερη αναφορά στη Βράχα και
στις εκλογές που πραγματοποιήθηκαν
για την ανάδειξη Προέδρου της
Κοινότητας. Σε αυτές τις εκλογές για
πρώτη φορά στη Νεότερη Ιστορία της
Ελλάδας ψήφισαν και οι γυναίκες.

Συλλογή Γεωργίου Μπεακάρη

(28)

“

ΕΣΕΙΣ αντάρτες στις ράχες της Ελλάδας μας και στα βουνά Της,
σ' όποιες ράχες και σ' όποια βουνά,

Κ Α Ι Α Ν Β Ρ Ι Σ Κ Ε Σ Τ Ε

Ναρκοθέτηση στην Ευρυτανία.
Φωτ. Σπύρου Μελετζή

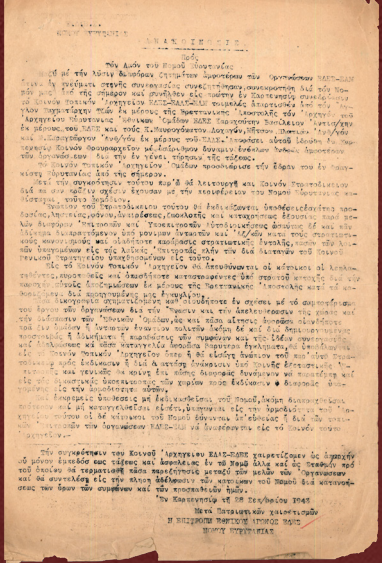
Τα Κυάλια 'Tsaiz'

Το 1919 ο μεγαλοχωρής Δημήτριος Μπακατσάς του Νικολάου μετανάστευσε στην Αμερική. Δέκα χρόνια μετά, ευκατάστατος πλέον, έστειλε στον αδερφό του, που παρέμενε στο χωριό, ένα ζευγάρι ρώσικα κυάλια, "Tsaiz"! Με τα κυάλια αυτά εντόπιζαν πιο εύκολα τις αγελάδες που έβροσκαν στον απέναντι λόφο «του Κούττα» και παρακολουθούσαν τον γιο τους Γιάννη, που πήγαινε με τον φίλο του Χαράλαμπο Τριανταφύλλη να τις μαζεύουν.

Στη διάρκεια του πολέμου, οι αντάρτες έμαθαν για τα πολύτιμα κυάλια και τα ζήτησαν από τον παππού Κώστα. Αυτός θέλοντας και μη τα έδωσε. Δεν τα έβγαλε όμως ποτέ από το μυαλό του. «Τα 'Tsaiz'...» έλεγε κι αναστέναζε...

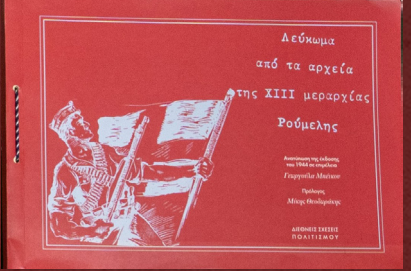
Η ιστορία αυτή ανήκει στον
Κώστα Μπακατσά, Μεγάλο Χωριό

ν α ρ κ ο θ έ τ η σ η

28-9-1943. Ανακοίνωση του ΕΛΕΣ Ευρυτανίας για συγκρότηση στον Νομό Κοινού Τοπικού Αρχηγείου ΕΛΕΣ -ΕΛΑΣ - ΕΑΜ. Στην πρώτη συνεδρίαση στο Καρπενήσι αποφασίστηκε η ίδρυση Κοινού Φρουραρχείου με έδρα τη Φραγκίστα και η λειτουργία Κοινού Στρατοδικείου.
Συλλογή Γεωργίου Μπεκιάρη

Μεταφορά τραυματία.
Φωτ. Κ. Μπαλάφα.
Συλλογή Ηλία Α. Μπουμπουρή

Λεύκωμα από τα Αρχεία της XIII μεραρχίας Ρούμελης, μονάδας του ΕΛΑΣ. Ανατύπωση της έκδοσης του 1944 σε επιμέλεια Γεωργούλα Μπέικου. Πρόλογος Μίκης Θεοδωράκης. Διεθνείς Σχέσεις Πολιτισμού, Επιμέλεια Νέλλα Δουλτσίνου, χ.χ.
Συλλογή Μαρίας Ευαγγελοδήμου

ΣΤΙΣ 8 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1944

Περνούσαμε πολύ καλά στο Καρπενήσι.
"Όλη τη μέρα εργαζόμαστε στο
Παιδαγωγικό μας Φροντιστήριο, που θα
βγαίξε τους νέους δασκάλους, και το βράδυ
ακούγαμε στην πλατεία, τα νέα που μάς
έλεγαν οι Έποníciτες με τον τηλεβόα.
Στις 6 τ' Αύγουστου, ήμέρα Κυριακή,
πήραμε μέρος στη γιορτή της 13ης
Μεραρχίας. Το απόγευμα της ήμέρας
αυτής, ό λαός των χωριών της Εύρυτανίας
σχημάτισε ατέλειωτη διαδήλωση στους
δρόμους του Καρπενησιού.
- "Όπλα! Όπλα! φώναζαν όλοι κι
όρχιζονταν εκδίκηση στον κατακτητή και
τους προδότες, που έκαιγαν τα χωριά και
ρήμαζαν τον τόπο.
Τό βράδυ τό πλήθος χόρευε στην πλατεία.

Χορεύαμε κι έμεις.
Κάτι όμως κινήσεις του Μέραρχου και
του Προέδρου της Διοικητικής Έπιτροπής
Σπερεάς, κάτι σούρτα-φέρτα τους, μάς
έβαλαν σέ ανησυχία. Τι να συμβαίνει;
Δέν περνά πολλή ώρα και ό καπετάνιος
της Μεραρχίας ανεβαίνει στη σκηνή της
πλατείας και άναγγέλλει στον κόσμο πως
οί Γερμανοί, μαζί με προδότες και μαύρους,
άρχισαν επίθεση. Άρχισαν, έίπε, από δυό
μεριές: από τό Άργίριο και από τη Λαμία
και προχωρούν για τό Καρπενήσι. Στο
δρόμο καίνε τα χωριά και καταστρέφουν τα
γεννήματα.
Έκείνο τό βράδυ φύγαμε με κάποια

1944. Παιδαγωγικό Συνέδριο ή Συνδιάσκεψη Αντιπροσώπων Διδασκαλικών
Συλλόγων της Ελεύθερης Ελλάδας στο χωριό Λάσπη (Άγιος Νικόλαος).
Φωτ. Σπύρου Μελετζή

ανησυχία για τα σπίτια μας.
Ξημέρωσε ή Δευτέρα. "Όλο τό Καρπενήσι
ήταν στο πόδι! Άντάρτες και αντάρτισσες
έφευγαν για τα μέτωπα να φράξουν τό
δρόμο στο μισητό έχτρώ. Ό κόσμος τους
κατευόδωνε με χειροκροτήματα και
ζητωκραυγές. Μαζί τους έφευγαν και
πολλοί κάτοικοι του Καρπενησιού.

"Όλοι ήταν βέβαιοι πως ό ΕΛΛΑΣ μας θα
δινε στον άνανδρο έχτρώ τό μάθημα που
του ταίριαζε.
"Όλη εκείνη τη μέρα κάμαμε κανονικά τα
μαθήματά μας.
Κείνο που μάς φόβιζε δέν ήταν οί Γερμανοί.
Φοβόμαστε να μη διαλυθεί τό Φροντιστήριο
και έτσι ναυαγήσει τό έργο μας.

(30)

εκπαίδευση

Κ
Α
Ρ
Π
Ε
Ν
Η
Σ
Ι
Η

Κ
Α
Τ
Ε
Σ
Τ
Ρ
Α
Μ
Μ
Ε
Ν
Η

Π
Ο
Λ
Η

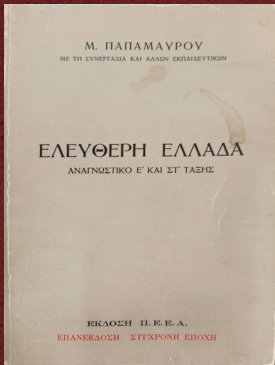
Συσσίτιο της Εθνικής Αλληλεγγύης για
τα παιδιά του Μικρού Χωριού.
Συλλογή Μουσείου Κορυτσάδων

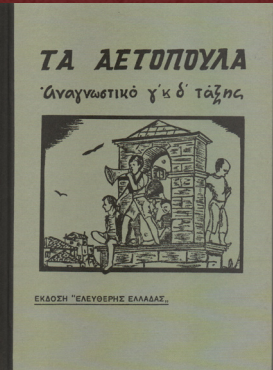
Σκηνή από Θεατρική
παράσταση.
Συλλογή Μουσείου Κορυτσάδων

Άγραφα, Σχολείο στην Ελεύθερη
Ελλάδα.
Συλλογή Μουσείου Κορυτσάδων

Ελεύθερη Ελλάδα, Αναγνωστικό Ε'
και Στ' τάξης. Έκδοση ΠΕΕΑ, 1944.
Συλλογή Ηλία Α. Μπουμπουρή

Τα αετόπουλα. Αναγνωστικό γ' και
δ' τάξης.
Έκδοση "Ελεύθερης Ελλάδας" 1944.

Τα τραγούδια της Εθνικής μας
Αντίστασης. Πρόλογος Άλλης
Αλεξίου. Δημοκρατική Κίνηση Νέων
Παγκρατίου, Σεπτέμβρης '75.
Συλλογή Ηλία Α. Μπουμπουρή

Αναμνηστικό μετάλλιο Εθνικής Αντίστασης της Αρετής Τσάμη και νυφική φωτογραφία του γάμου της την περίοδο της Αντίστασης.

Αρχείο Γιάννη και Αρετής Τσάμη.

Συλλογή ΓΑΚ Ευρυτανίας

μετάλλια

Μαρτυρία της Ναυσικής Φλέγκα-Παπαδάκη από το βιβλίο της Johanna Weber, Πρόσωπα από την Αντίσταση 1996, εκδόσεις Άγρα, Αθήνα 1999.

Συλλογή ΓΑΚ Ευρυτανίας

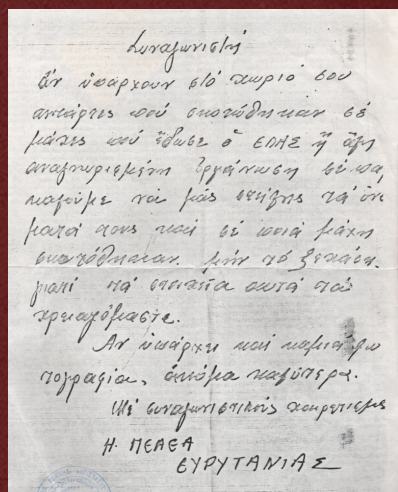
Δεν επιτρεπόταν να μιλάνε οι γυναίκες στην εκκλησία. "Ε, εκεί στόν παπᾶ ἔχανε πέσει ὅλοι καὶ τοῦ λένε: «Προκειμένου νὰ πεινᾶνε τὰ παιδιά, καλύτερα νὰ μιλήσει μέσα στὴν ἐκκλησία, πού ἔρχεται ὁλος ὁ κόσμος. Θὰ ἐκκλησιαστῇ καὶ τότε θὰ τὴν ἀκούσουνε, θὰ τὴν προσέξουν περισσότερο». Καὶ πράγματι, μίλησα καὶ ἀπὸ κεῖ ξεκινήσαμε καὶ κάναμε τὸ πρῶτο γεῦμα.

Ἐγὼ παντρεύτηκα στὸ Βουνὸ στὸ χωριὸ μου μὲ φλάμπουρα, τὸ μαντίλι πὺν ρήχνουμε στὴν πλάτη τοῦ γαμπροῦ· ὁ πατέρας ἔψησε ἄρνια, κατσίκες, ἔπρωγε ὁλος ὁ κόσμος, γλέντησαν, χόρευαν. Μπήκαμε πάνω σὲ ἄσπρο ἄλογο. Ἦταν τελείως παραδοσιακὸς ὁ γάμος.

Ἦταν μὲς στὴν Κατοχὴ ἀλλὰ ἐκεῖ πέρα δὲν πλησίασαν οἱ Γερμανοί, ἐκεῖ πέρα ἀπὸ τὴ Λαμία δὲ βγαίνανε, ὅταν βγαίνανε, συναντοῦσαν τοὺς ἀντάρτες καὶ εἶχαν θύματα ἐπάνω. Ἐκεῖ πὺν ἤμασταν ἐμεῖς ἦταν ἡ Ἐλεύθερη Ἑλλάδα. Ἡ Ἐλεύθερη Ἑλλάδα.

Ναυσικά Φλέγκα — Παπαδάκη

Επιστολή ΠΕΑΕΑ Ευρυτανίας για σύνταξη μητρώου αγωνιστών, χ.χ. Συλλογή Μαρίας Ευαγγελοδήμου

Κάρτα και φάκελος πρώτης ημέρας κυκλοφορίας για την Ημέρα Εθνικής Αντίστασης. Αναμνηστική Φιλοτελική Έκδοση, Αθήνα 1982.

Συλλογή Ηλία Α. Μπουμπουρή

Μετάλλια Εθνικής Αντίστασης. Συλλογή Μουσείου Εθνικής Αντίστασης Κορυτσάδων και κληρ. Δ. Ευαγγελοδήμου

Γερμανός Σταθογιάννης, ηγούμενος Ι. Μ. Προυσού. Φυλακίστηκε για πάνω από ένα μήνα από την ιταλική δύναμη κατοχής. Μετά τον πόλεμο ανοικοδόμησε τη μονή, η οποία είχε καταστραφεί σε μεγάλο μέρος από τους Ναζί επειδή υπήρξε κέντρο στήριξης των αναρτών.

Συλλογή Ηλία Α. Μπουμπουρή

Προπολεμική άποψη της πόλης. Στο κέντρο διακρίνεται το υπερσύγχρονο ξενοδοχείο “Τυμφρηστός”.

Καλοκαίρι- Φθινόπωρο 1943

Τη χρονιά εκείνη τα δέντρα ήταν γεμάτα καρπούς, μήλα, κυδώνια, καρύδια. Πολύς κόσμος ζύμωνε ανεβατό ψωμί με βραστά κυδώνια, κυδωνόψωμο, για να φτουράει. Τον Αύγουστο οι μαθητές έδωσαν κανονικά τις εξετάσεις τους.

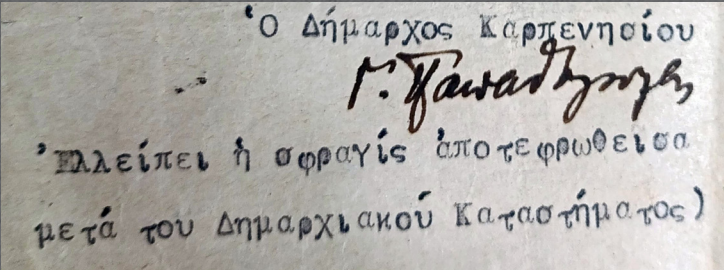
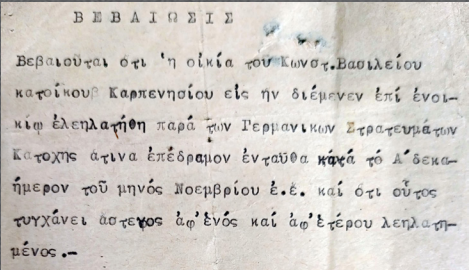
7-8 Νοεμβρίου 1943
επιχείρηση "Hubertus"

“

Μια φάλαγγα Γερμανών έφτασε στο Καρπενήσι κι ανατίναξε το Γυμνάσιο, μέρος της αγοράς και το ξενοδοχείο του Πριόβολου. Κατά τη διάρκεια της έκρηξης του ξενοδοχείου ήμουν στο σπίτι μου [...] από τον θόρυβο άνοιξαν τα παράθυρα κι έσπασαν τα τζάμια.

(32)

ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ Η ΚΑΤΕΣΤΡΑΜΜΕΝΗ ΠΟΛΗ

Βεβαίωση του δημάρχου Καρπενησίου Γ. Παπαδογούλα με ημερομηνία 15 Δεκεμβρίου 1943 για καταστροφή οικίας Κων. Βασιλείου. Χωρίς σφραγίδα εξαιτίας της αποτέφρωσης του Δημορχιακού Καταστήματος όπως αναγράφεται. Φέρει σφραγίδα της Επιτροπής Στεγασίας με ημερομηνία 22-4-1944.
Σύλλογή Γεωργίου Μπεκιάφη

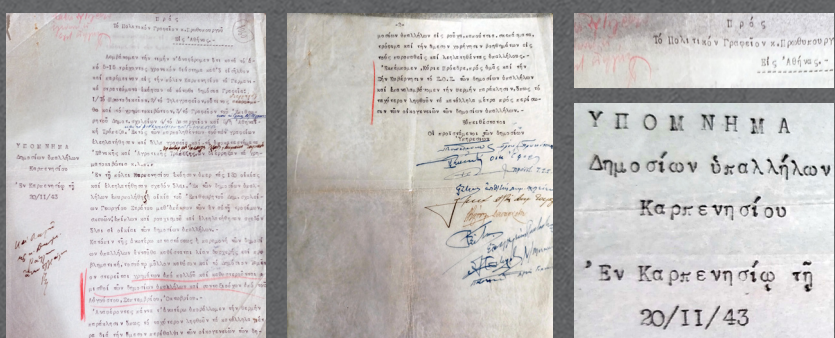

Το Γυμνάσιο Καρπενησίου πριν το 1943 και μετά την ανατίναξή του τον Νοέμβριο του 1943.

Ναζί έκαψαν και λεηλάτησαν σχεδόν όλο το κέντρο και την αγορά της πόλης, 65 καταστήματα και 25 σπίτια. Ανατίναξαν το Γυμνάσιο, τα τουριστικά ξενοδοχεία «Τυμφρηστός», «Ευρώπη», «Νέα Υόρκη» και πολλά δημόσια γραφεία. Τα χρηματοκιβώτια του υποκαταστήματος της Εθνικής Τράπεζας παραβιάσθηκαν με οξυγόνο. 70.000 οκάδες άλευρα του Ερυθρού Σταυρού και άλλα τρόφιμα συσσιτίων διαρπάχτηκαν από τις αποθήκες.

Καταστροφή

Το Τίμημα της Λευτεριάς

20-1-1943. Υπόμνημα των δημοσίων υπαλλήλων Καρπενησίου προς το Πολιτικό Γραφείο του Πρωθυπουργού για τις λεηλασίες, τις πυρπολήσεις κατοικιών και την καθυστέρηση των μισθών τους.

Συλλογή Γεωργίου Μπεκιάρη

ΥΠΟΜΝΗΜΑ Δημοσίων Υπαλλήλων Καρπενησίου Έν Καρπενησίω τη 20/11/43

Πρός Τό Πολιτικόν Γραφεῖον κ. Πρωθυπουργού
Εἰς Ἀθήνας.

Λαμβάνομεν τήν τιμήν ν' ἀναφέρωμεν ὅτι κατὰ τὸ ἀπὸ 5-15 τρέχοντος χρονικὸν διάστημα καθ' ὃ εἰσῆλθον καὶ παρέμειναν εἰς τὴν πόλιν Καρπενησίου τὰ Γερμανικὰ στρατεύματα ἐκάησαν τὰ κάτωθι δημόσια Γραφεῖα: 1/ Τὸ Πρωτοδικεῖον, 2/ τὸ Τηλεγραφεῖον, οὕτινος διερρήχθη καὶ τὸ χρηματοκιβώτιον, 3/ τὸ Γραφεῖον τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ Δημοτ. σχολείων 4/ τὸ Δασαρχεῖον καὶ τὸ Γραφ. Ν/Μηχανικῆς καὶ 5/ ἡ Ἀθηναϊκὴ Τράπεζα καὶ τὸ Διδακτήριον τοῦ Γυμνασίου. Ἐκτὸς τῶν πυρποληθέντων τούτων γραφείων ἐλεηλατήθησαν καὶ ἄλλα γραφεῖα καὶ τὰ ὑποκαταστήματα Ἐθνικῆς καὶ Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς, ὧν διέρρηξαν τὰ χρηματοκιβώτια κ.λπ.

Ἐν τῇ πόλει Καρπενησίου ἐκάησαν ὑπὲρ τὰς 130 οἰκίας καὶ ἐλεηλατήθησαν σχεδὸν ὅλαι. Ἐκ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων ἐπυρπολήθη ἡ οἰκία τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ Δημ. Σχολείων Γεωργίου Στράτου μεθ' ἀπάντων τῶν ἐν αὐτῇ τροφίμων, σκευῶν, ἐπίπλων καὶ ρουχισμοῦ καὶ ἐλεηλατήθησαν σχεδὸν ὅλαι αἱ οἰκαὶ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων.

Κατόπιν τῆς ἀνωτέρω καταστάσεως ἡ παραμονὴ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων ἐνταῦθα καθίσταται λίαν δυσχερὴς καὶ προβληματικὴ, τοσοῦτω μᾶλλον καθ' ὅσον καὶ τὸ Δημόσιον Ταμεῖον στερεῖται χρημάτων ἀπὸ πολλοῦ καὶ καθυστεροῦνται μισθοὶ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ συναξιούχων ἀπὸ τοῦ Αὐγούστου, Σεπτεμβρίου, Ὀκτωβρίου.

Ἀναφέροντες πάντα τ' ἀνωτέρω ὑποβάλλομεν τὴν θερμὴν παράκλησιν ὅπως τὸ ταχύτερον ληφθοῦν τὰ καταλλήλα μέτρα διὰ τὴν ἄμεσον περίθαλψιν τῶν οἰκογενειῶν τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων εἰς ρούχα, παπούτσια, σκεπάσματα, τρόφιμα καὶ τὴν ἄμεσον χορήγησιν βοηθημάτων εἰς τοὺς πυροπαθεῖς καὶ λεηλατηθέντας ὑπαλλήλους.

Ἐκπέμπομεν, Κύριε Πρόεδρε, πρὸς ὑμᾶς καὶ τὴν Σὴν Κυβέρνησιν τὸ Σ.Ο.Σ. τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ ἐπαναλαμβάνομεν τὴν θερμὴν παράκλησιν, ὅπως τὸ ταχύτερον ληφθοῦν τὰ καταλλήλα μέτρα πρὸς περίσωσιν τῶν οἰκογενειῶν τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων.

Εὐπειθέστατοι
Οἱ προϊστάμενοι τῶν δημοσίων Ὑπηρεσιῶν

Καταστροφή

Η Ευρυτανία πλήρωσε δυο φορές την ελευθερία που τόλμησε να γευτεί. Τρεις φάλαγγες δύναμης 4.000-5.000 ανδρών εισέβαλαν στην Ευρυτανία. Οι δύο ερχόμενες από το Αγρίνιο και ενισχυμένες με δυνάμεις των Ταγμάτων Ασφαλείας κατευθύνθηκαν προς τον Προυσό η μία, προς Ανατολική, Δυτική Φραγκίστα και Βίνιανη η άλλη. Η τρίτη ερχόμενη από τη Λαμία ήταν μηχανοκίνητη. Ο κύριος όγκος της κατέληξε στο Καρπενήσι. Από 'κει τμήματά της επέδραμαν και κατέστρεψαν τα γύρω χωριά Γοριανάδες, Κορυσχάδες, Βουτύρο, Νόστιμο, Κλαψί, Μικρό, Μεγάλο Χωριό κ.ά.

Την Τετάρτη 9 Αυγούστου δύο γερμανικές φάλαγγες εισήλθαν στο Καρπενήσι, λεηλατώντας, καίγοντας και ανατινάζοντας την όμορφη πόλη την οποία οι κάτοικοι, ειδοποιημένοι, είχαν εγκαταλείψει. Το βουνό σ' όλη τη διάρκεια του πολέμου ήταν το φυσικό καταφύγιο των ορεσίβιων από τις επιδρομές του κατακτητή. Το βράδυ της 9ης Αυγούστου κάτω από το φως της πανσελήνου, μες τη νύχτα και το κρύο, το Βελούχι υποδέχτηκε στη θέση Λάκκα (περιοχή του χιονοδρομικού κέντρου) ένα караβάνι κατατρεγμένων ανθρώπων με τα ζώα τους. Από κει ψηλά είδαν το βίός τους να γίνεται στάχτη.

9 - 13 Αυγούστου 1944
Επιχείρηση "Έχιδνα"

Οδός Ζηγοπούλου. Διακρίνεται το κωδωνοστάσιο του ιερού ναού Γεννήσεως της Θεοτόκου. Πρώτο δεξιά το μισογκρεμισμένο κατάστημα του Ζαχαρία Οικονομίδη από το οποίο διασώθηκε μόνο η χάλκινη ταινία της πλάστιγγας.
Συλλογή Ιωάννη Οικονομίδη

“
Εγώ δεν παένω π'θηνά, ας με
κάψ'νε μαζί με το σπίτι μ'

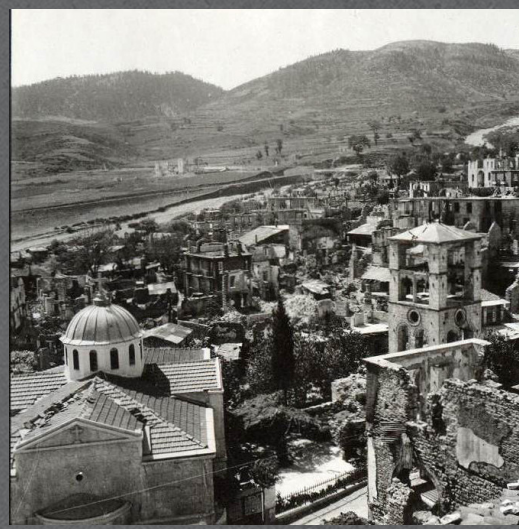
“Οί κάτοικοι μόλις την τελευταία στιγμή έμαθαν πώς οι Γερμανικές δυνάμεις έχουν πλησιάσει στα όρια της Εύρυτανίας. Έπεκράτησε στα χωριά και στο Καρπενήσι άφάνταστη σύγχυση, γιατί ούτε τον καιρό ούτε και τα μέσα είχαν πλέον ν' άδειάσουν τα σπίτια των, νά μεταφέρουν και αποκρύψουν τα πράγματά των. Τι νά ξκαναν λοιπόν; Έτοποθετούσαν τα πράγματά των μέσα σε πρόχειρους λάκκους που τούς άνοιγαν στις αυλές και στους κήπους. Έτσι εγκατέλειψαν οί περισσότεροι τα πάντα στη τύχη και σκόρπισαν στα γύρω βουνά νά σώσουν τη ζωή τους.”
Κωνσ. Ευθ. Χινόπουρος, Ο Σπαραγμός της Εύρυτανίας, Αθήναι, 1945
Συλλογή Γενικού Λυκείου Καρπενησίου

“
“Κάτι γριές και γέρους
ανήμπορους, δεκατρείς τον αριθμό,
τους πιστόλισαν οι Γερμανοί.”
Φωτογραφία και μαρτυρία Σπ.
Μελετζή

“

Από νωρίς φύγαμε όλοι
από το σπίτι... και πήγαμε
να κοιμηθούμε στα Ράβια...
Κατά τις 2 τα μεσάνυχτα
με μια φοβερή φεγγαράδα,
ξεκινήσαμε την ανάβαση για
να φτάσουμε στο Βελούχι, στη
λάκκα που είναι σήμερα το
χιονοδρομικό κέντρο... πρέπει να
είναι τουλάχιστον δυο με τρεις
ώρες ποδαρόδρομο, έπρεπε να
ανέβουν μικρά παιδιά...’

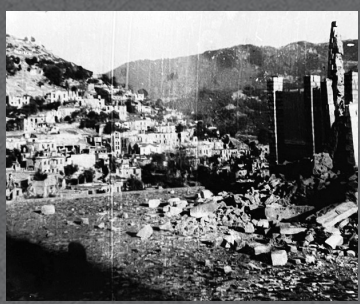

1944, το Καρπενήσι πυρπολημένο και ανατιναγμένο.

Φωτογραφία Μαρίας Χρουσάκη (Σμύρνη
1899 - Αθήνα 1972), 1945 σε χαρτί, 6,1x5,9
εκ., Φ/ΧΡΑΛΜΠ.14.2.24,
©Εθνική Πινακοθήκη - Μουσείο Αλεξάνδρου
Σούτσου Φωτογραφικό αρχείο Εθνικής
Πινακοθήκης

“

Η μαμά μου με κρατούσε
από το χέρι... φορούσε τα
λουστρινένια γαμπριάτικα
παπούτσια του πατέρα μου,
γιατί δεν είχανε παπούτσια...

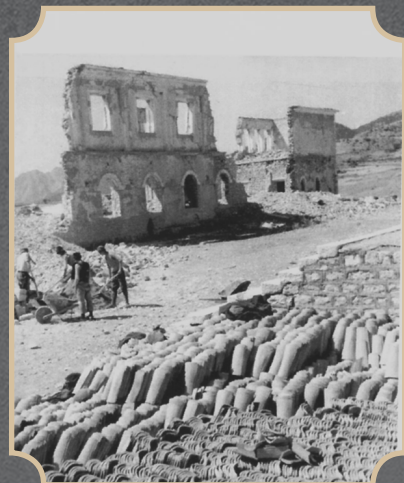

“Φτάσαμε στη λάκκα. Στη μνήμη μου υπάρχει
μια πελώρια λάκκα γεμάτη κόσμο. Μεγάλοι, γέροι και παιδιά...
Ξαφνικά ένα βουητό ακούγεται από τον κόσμο

"Το Καρπενήσι καίγεται!"

(35)

Στη γραμμή του ορίζοντα, που χωρίζει τη λάκκα από τον ουρανό, ένα πορτοκαλί χρώμα κυριάρχησε...
Ο φόβος πλημμύρισε την ψυχή μας”

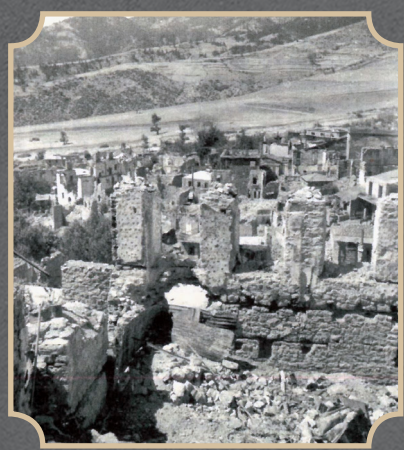
Το Γυμνάσιο Καρπενησίου μετά την
ολοκληρωτική καταστροφή του το
1944.

“Από τὰ χίλια σπίτια πὸ ἐῖχαν
ἀπομείνει ἀπὸ τὴν ἐπιδρομὴ τοῦ
Νοεμβρίου 1943, μόνον ὀκτῶ
διεσώθησαν. Ὅλα τὰ ἄλλα κάηκαν
ἢ ἀνατινάχθηκαν.”

Κωνστ. Ευθ. Χινόπωρος, Ο Σπαραγμός τῆς

Εὐρυτανίας, Αθήνα, 1945.

Συλλογὴ Γενικοῦ Λυκείου Καρπενησίου

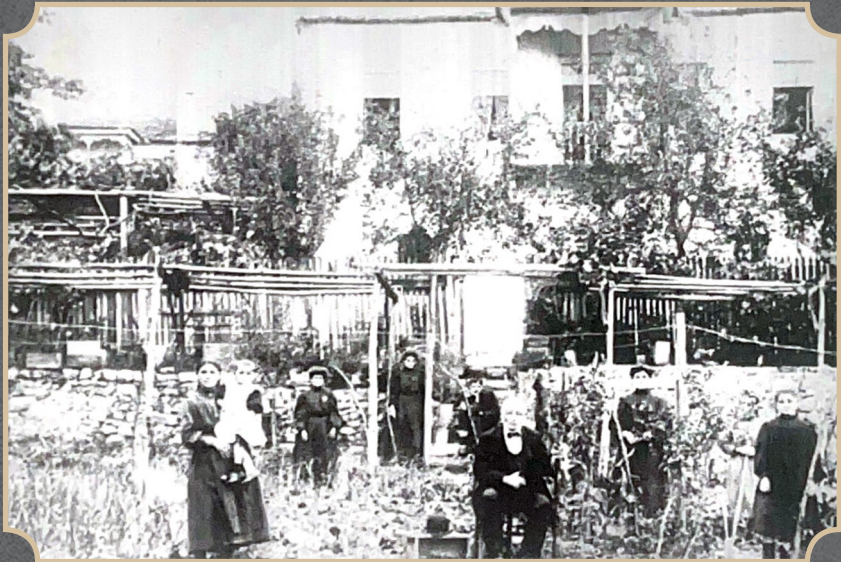

“

Το σπίτι ήταν διαλυμένο.
Δεν υπήρχαν τίποτα, ούτε τα
ντουβάρια. Ένα σωροβολιό!

“Ἦν γὰρ ποτὲ χρόνος, καθ’ ὃν εἶχον ἐν Καρπενησίῳ οἰκίαν μὲ περιβόλι κατάφυτον, συνολικῆς ἐκτάσεως 1070 τετραγωνικῶν μέτρων, καὶ μετὰ 3 παραρτημάτων καὶ προσαυξημάτων...”

Προπολεμικὴ φωτογραφία τῆς οἰκίας Τσιγκόλη. Φέρει σφραγίδα τοῦ φωτογράφου (Δ. Πολυχρονόπουλος, Χρυσοχόος, Ωρολογοποιός & Φωτογράφος) καὶ ἰδιόχειρη σημείωση τοῦ Ι. Τσιγκόλη με τὰ ονόματα τῶν εἰκονιζομένων καὶ ἡμερομηνία 18 Οκτωβρίου 1941.

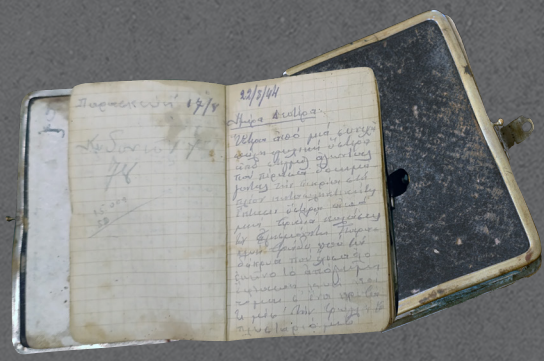
(36)

“Τὸν Αὐγούστου τοῦ 1944 οἱ Γερμανοί, ἀφ’ οὗ ἐλεηλάτησαν καὶ εἴτα ἔκαυσαν ὁλόκληρο τὸ Καρπενῆσι, ἔκαιψαν καὶ τὴν ἰδικήν μου οἰκίαν καὶ δυὸ λιθόκτιστα παραρτήματα, ἀφήσαντες ἀνέπαφον τὸ τρίτον, ἐνῶ ὑπῆρχε καὶ μεγάλη δεξαμενὴ ὕδατος μετὰ βρύσεων, ἐξ’ ἧς ἐποτίζετο τὸ περιβόλι, ὡς καὶ τὴν αὐλόθυραν, μεγίστην μὲ πελεκητὲς πέτρες καὶ ἐκ ξύλου καρυδίας. Ἐπίσης ἐφείσθησαν τοῦ περιβολίου μὲ ὅλα τὰ κλήματα καὶ ὀπωροφόρα δένδρα. Ἡ οἰκία ἦτο διώροφος καὶ τετράγωνος μήκους καὶ πλάτους 14 μέτρων.”

Ἀπόσπασμα ἀπὸ δακτυλόγραφο κείμενο τοῦ Ι. Τσιγκόλη -προέδρου τοῦ δικηγορικοῦ συλλόγου Καρπενησίου καὶ τῆς κοινότητος Καρπενησίου (Νοέμβριος 1942- Μάιος 1943) καὶ μετέπειτα πολιτευτῆ- ὅπου περιγράφει τὴν καταστροφὴ τῆς οἰκίας τοῦ.
Συλλογὴ ΓΑΚ Ευρυτανίας

Φωτογραφία Σπύρου Μελετζή

Καρπενήσιον 22-8-1944

Ἡ συγκίνηση τὴν ὁποία δοκίμασα δὲν περιγράφεται. Ἐβλεπα τὰ ἀθῶα σπιτάκια τὰ χωμένα στὶς πρασινάδες κάτω ἀπὸ τὶς πρῶτες ἀχτίνες τοῦ ἡλίου νὰ μεταβάλλωνται σὲ κόκκινη φωτιά. Ὀλόκληρα κτήρια νὰ γίνωνται στάκτη (...). Ἐκεῖ πού πρῶτῃτερα ἔβλεπες τὰ σπίτια ὀλόλευκα ἀμέσως γίνονταν σκόνι. Αὐτὸ εἶναι τὸ ἔργο τῆς ἐθνικοσοσιαλιστικῆς Γερμανίας τοῦ χίτλερ πὺν ἤθελε νὰ μεταδώσῃ τὸν πολιτισμὸ τοῦ καὶ στὰ ἄλλα τὰ κράτη. Ὁ ἥλιος κλείνει πρὸς τὴ δύση. Μόλις αὐτὴ τὴν ὥρα ἔκοψε ἡ βροχὴ καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀσχολοῦνται ἔστω καὶ τὴ λίγη ὥρα πὺν τοὺς μένει νὰ συμπληρώσουν τὸ πρόχειρο κατασκευάσμα τους ἢ νὰ κάνουν μιὰ παράγκα γιὰ νὰ περάσουν τὴν κρύα καὶ παγερὴ νύκτα, πὺν εἶναι πραγματικὴ κόλαση γιὰ τοὺς περισσότερους πὺν δὲν ἔχουν οὔτε νὰ φᾶνε οὔτε νὰ σκεπασθοῦν τίποτε. Ὁ φόβος, ἡ ἀγωνία, τὸ βάρος στὴν πλάτη τὸ χάσιμο τῆς ἀγελάδας μου, ἦταν αἰσθήματα πὺν μὲ κατεῖχαν τὴ στιγμὴ ἐκείνη. Ὁ ἀτελείωτος ἀνήφορος πρὸς τὰ Ράβια, οἱ θρῆνοι τῶν γερόντων ἦταν πὺν μοῦ ἀφήρεσαν πολλὰ χρόνια τῆς ζωῆς μου.

Προσωπικὸ ἡμερολόγιο τοῦ Π. Κωστοπαναγιώτη με ἡμερομηνία ἐναρξῆς 22-8-1944.
Περιγράφεται ἡ καταστροφὴ τῆς πόλης καὶ ἡ ζωὴ τὶς προηγούμενες ἡμέρες.
Συλλογὴ Ἀντιγόνης Κωστοπαναγιώτου

(37)

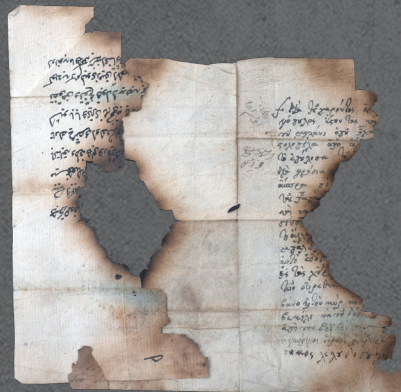
Ἐνὼ περνούσαμε ἀνέμελα κι ευτυχισμένα, δὲν μπορούσαμε νὰ φανταστοῦμε τί μας περίμενε.
Οἱ χαρὲς τῆς παιδικῆς μας ἡλικίας χάθηκαν μέσα στὶς στάχτες τῶν καμένων σπιτιῶν.

“
...εγκαταλείπουμε τὸ Καρπενήσι.
Πάνω σὲ ἓνα φορτηγὸ φορτωμένο με
τα λιγοστά πράγματα πὺν σώθηκαν
ἀπὸ τὴ φωτιά... ἤρθαμε στὴν Ἀθήνα
τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1945. ...τὸ ἐπίθετο
‘πυροπαθὴς’ μας συνόδευε σὲ κάθε τι
πὺν κάναμε.”

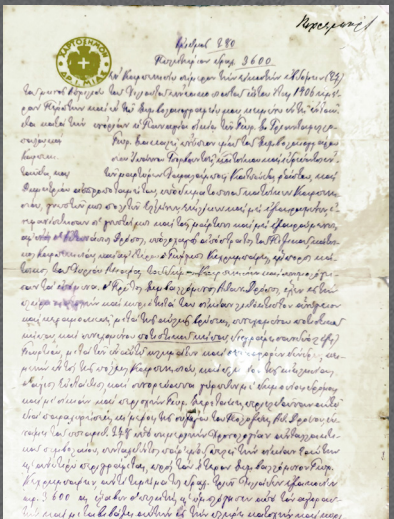
Καταστροφή

“Οί κάτοικοι μόλις τήν τελευταία στιγμή ἔμαθαν πῶς οἱ Γερμανικές δυνάμεις ἔχουν πλησιάσει στὰ ὄρια τῆς Εὐρυτανίας. Ἐπεκράτησε στὰ χωριά καί στὸ Καρπενήσι ἀφάνταστη σύγχυσι, γιατί οὔτε τὸν καιρὸ οὔτε καί τὰ μέσα εἶχαν πλέον ν’ ἀδειάσουν τὰ σπίτια των, νὰ μεταφέρουν καὶ ἀποκρύψουν τὰ πράγματά των. Τὶ νὰ ἔκαναν λοιπόν; Ἐποποθετοῦσαν τὰ πράγματά των μέσα σὲ πρόχειρους λάκκους πὺν τοὺς ἀνοίγαν στὶς αὐλές καὶ στοὺς κήπους.” Ἔτσι ἐγκατέλειψαν οἱ περισσότεροὶ τὰ πάντα στὴν τύχη καὶ σκόρπισαν στὰ γύρω βουνὰ νὰ σώσουν τὴ ζωὴ τους.”
(Κων. Χινόπωρος)

Μισοκαμένα σπαράγματα συμβολαίων
σε ελληνική και οθωμανική γραφή.
Συλλογὴ Ἰωάννη Οικονομιδῆ

“Ξεσπιτωθήκαμε.
Το σπίτι μας κήκε.
Ζήσαμε δυο μῆνες σ’ ἓνα κτήμα στο
Βελούχι.”

Διασωθέν συμβόλαιο ἀπὸ τὴν οἰκία
Ευαγγελοδήμου στὴ συνοικία Αγ.
Ευσταθίου που ἀνατιναχτήκε το
1944. Ἀφορὰ τὴν ἀγορὰ τῆς κὶ ἔχει
ἡμερομηνία 27-4-1906.
Συλλογὴ Μαρίας καὶ κληρονόμων
Δημήτρη Ευαγγελοδήμου

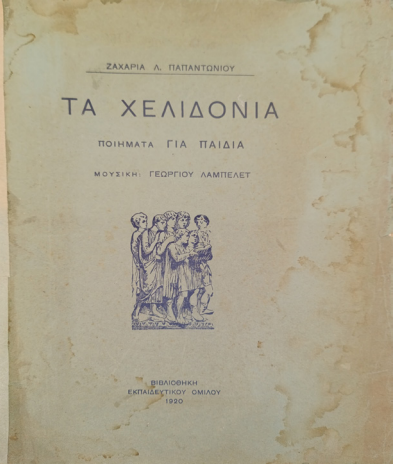
(38)

Ἐπιστρέφοντας θυμάμαι μιὰ εἰκόνα πολὺ ἀσχημῆ.
Ἐνα μαύρο πέπλο σκέπαζε ὅλο το Καρπενήσι καὶ μύριζε
ὅλος ο τόπος κάπνα.

μέσα ἀπ’ τα χαλάσματα...

Μισοκαμένο βιβλίο ἀπὸ ἀνατιναγμένη
οἰκία.
Συλλογὴ Μαρίας καὶ κληρονόμων
Δημήτρη Ευαγγελοδήμου

Βιβλίο ἀπὸ κατεστραμμένη οἰκία.

Βιβλία διασωθέντα ἀπὸ
κατεστραμμένη οἰκία λόγῳ τῆς
διαφύλαξής τους σὲ βαλιτσάκι
Θαμμένον στὸν κήπο.
Συλλογὴ Ἰωάννη Οικονομιδῆ

ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ Η ΚΑΤΕΣΤΡΑΜΜΕΝΗ ΠΟΛΗ

“Πανικοβλημένοι αρχίσαμε να μαζεύουμε πράγματα για να φύγουμε από τα σπίτια μας. Σκάψαμε δυο λάκκους στον κήπο και βάλουμε μέσα δυο μπαούλα αμερικάνικα με ρούχα.”

Προπολεμική ραπτομηχανή Singer της Αικατερίνης Σερετάκη-Αντωνοπούλου. Διασώθηκε κρυμμένη στην παρακείμενη ρεματιά της οικίας της.
Συλλογή Ευτυχίας Αντωνοπούλου

“Επί τέσσαρες ημέρες (10-13 Αυγούστου 1944) ειδικά συνεργεία τους έκαιγαν κι ανατίνιζαν τὰ κτίρια κι’ έρευνούσαν για ν’ άρπάζουν ή να καταστρέφουν, πάν ότι, είχε κρυβή σέ λάκκους ή σέ άλλες κρύπτες.”

Κωνστ. Ευθ. Χινόπωρος, Ο Σπαραγμός τής Εϋρυτανίας, Αθήναι, 1945 Συλλογή Γενικού Λυκείου Καρπενησίου

“Τη ραπτομηχανή της γιαγιάς μου την ξέθαψαν οι Γερμανοί απ’ τον κήπο, με ανιχνευτή μετάλλων. Είδαν από τη μάρκα της ότι ήταν γερμανική (Gritzner) και δεν την πείραξαν! Απλά την άφησαν εκεί... Ε, λοιπόν, έχω τη μηχανή αυτή και τη φυλάσσω ως κόρη οφθαλμού!”

“
Τα μπαούλα από την Πόλη
“Μέχρι τον πόλεμο ζούσαμε στην Πόλη όπου ο πατέρας μου είχε το γνωστό εστιατόριο «Belle Vue» (Ωραία Θέα) στην περιοχή του Ταξίμ. Το καλοκαίρι πριν την Κατοχή, που επισκεφτήκαμε το χωριό για τις καλοκαιρινές μας διακοπές, κηρύχτηκε ο πόλεμος. Δεν μπορέσαμε να πάρουμε βίζα, κλειστήκαμε στο χωριό για αρκετά χρόνια κι εκεί πήγα δημοτικό. Μια νύχτα το Δεκέμβριο του ’42 οι Ιταλοί έβαλαν φωτιά στο φούρνο δίπλα από το σπίτι μας, γιατί έδινε, είπαν, ψωμί στους αντάρτες. Ίσα που προλάβουμε να βγούμε με τα νυχτικά στο δρόμο να σωθούμε. Το σπίτι έγινε στάχτη. Ήμουν παιδάκι κι εκείνο που θυμάμαι ακόμη ζωντανά είναι το ξεχωριστό δωμάτιο που βάζαμε τα μπαούλα από την Πόλη. Ήταν πολύ όμορφα, ντυμένα με χαλιά της ανατολής!”
Η ιστορία ανήκε στη Μαρίκα Μπούρλου, γεν. 1931 στο Μεγάλο Χωριό

Κουζινικά

Σκάψανε μέσα σε αχυράνες και κήπους πολύ μεγάλους λάκαους και βάλανε μέσα κουβέρτες, μαξιλάρια, διάφορα σκεύη, κατσαρόλες, πιάτα, πιρούνια και άλλα πρώτης ανάγκης. Έβαλε η μαμά μου λίγα απ' όλα σ' ένα λάκκο και μ' αυτά αρχίσαμε τη νέα ζωή, δύσκολη με πολύ φτώχεια και στερήσεις.

Πλατιά κατσαρόλα με κυρτό πάτο, χάλκινη. Έβραζαν το γλυκό καρύδι.

Κακάβι με αρβάλι(κατσαρόλα) χάλκινο.

Τσουκάλι για ξινόγαλο, χάλκινο επικασσιτερωμένο. Το έπαιρναν μαζί τους στις αγροτικές θερινές δουλειές (κόψιμο χόρτων, θέρος).

απομεινάκια νοικοκυριών

Χαβάνι (γουδί) μπρούτζινο, βάρους 4,5 Kg. Φέρει εγχάρακτη επιγραφή Ν. Γ. Σ. (Νίκος Γεωργίου Σερετάκης) και από κάτω: 1912.

Φασουλοτσούκαλο χάλκινο επικασσιτερωμένο. Σε αυτό έβραζαν τα φασόλια.

Μαστραπός για νερό και κρασί, χάλκινος επικασσιτερωμένος.

Μύλος του καφέ, μπρούτζινος με κεντήματα.

Στο καταφύγιο μαζί με διάφορα πράγματα του σπιτιού κρύψαμε και τρόφιμα. Μαζί είχαμε κρύψει και το σιτάρι που ήταν για όλη τη χρονιά, καμένο το βρήκαμε κι αυτό. Όσο μπορέσαμε να γλιτώσουμε το αλέσαμε και ζυμώσαμε ψωμί. Είχε πάρει όμως μυρωδιά. Η πίκρα του είναι ακόμη στο στόμα μου!

Σώθηκαν στο καταφύγιο που είχαν σκάψει στην πλαγιά δίπλα από το σπίτι κάτω από τις καρυδιές, Καρπενήσι. Είναι όλα Κωνσταντινοπολίτικα.

Σύλλογή Ευτυχίας Αντωνοπούλου

Το Φλυτζάνι του Παππού

Ο παππούς κάθε απόγευμα που καθόταν στη βεράντα του σπιτιού, έπινε το ‘φάρμακο’ (βότανο) για την πίεση στο μεγάλο χοντρό φλυτζάνι του κι αγνάντευε την πλατεία.

Όταν οι Γερμανοί έκαιψαν το σπίτι, ο παππούς πήγε κι έμεινε στην απέναντι αυλή. Από εκεί δεν έπαιρνε τα μάτια του από το μπαλκόνι του καμένου σπιτιού όπου έστεκε ακόμη το αγαπημένο του φλυτζάνι. Είχε μεγάλη στενοχώρια να το βλέπει.

Τότε τα εγγόνια του αποφάσισαν να μπουν στο καμένο σπίτι να πάρουν το φλυτζάνι, να μην το βλέπει ο παππούς κι αναστενάζει. Όμως οι πέτρες μες στο σπίτι έκαιγαν και σκόρπαγαν όπου πατούσαν. Γιατί το σπίτι έβραζε ακόμη...

Πήραν λοιπόν τη σκάλα, ανέβηκαν απ’ έξω στο μπαλκόνι και πήραν το φλυτζάνι του παππού.»

η ιστορία ανήκει στη Ρήνα Μαργαριτοπούλου
γεν. 1933 στο Μεγάλο Χωριό Ευρυτανίας

Χάλκινο τσουκάλι επικασσιτερωμένο και τα ήμισυ.

Χερούλι.

Συλλογή Λένας Βλάχου (Νόστιμο)

Μικρό κακάβι για μαγείρεμα, μεταφορά φαγητού ή αγιασμού.

(41)

Λαδοφάνaro.

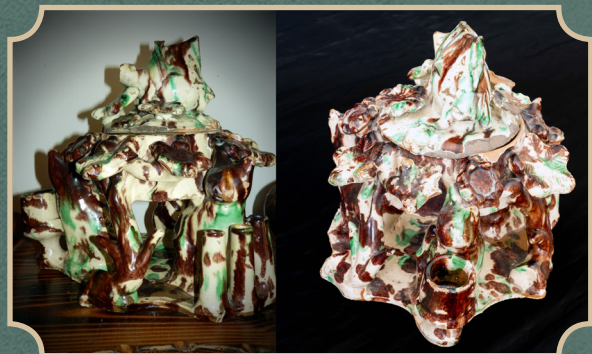
Συλλογή Μαρίας Ευαγγελοδήμου και κληρονόμων Δημήτρη Ευαγγελοδήμου

Αντικείμενα

Τα ευρυτανικά σπίτια με σεβασμό κατέχουν κι αγαπούν προσωπικά ενθύμια των προγόνων τους που διασώθηκαν από τη φωτιά. Κάποτε χρηστικά μα σήμερα παροπλισμένα, τ' αντικείμενα της απλής ή πολυτελούς καθημερινότητας του αλλοτινού ευρυτανικού νοικοκυριού παραμένουν ενθυμήματα της καταστροφής.

Επάργυρος δίσκος.
Συλλογή Λίνας Λάππα Ζαροβασίλη,
Γαλλική κανάτα σερβιρίσματος.
Πορσελάνινη αυγοθήκη.
Συλλογή Γιάννη Δημητρίου

Μελανοδοχείο, κεραμικό αντικείμενο γραφείου.
Παριστάνει δάσος με 4 γάτες. Αρκετά σπασίματα. Φέρει
Θέσεις για 4 πένες, μελάνι και διάφορα μικροαντικείμενα.
Συλλογή Μαρίας Ευαγγελοδήμου και κληρονόμων Δημήτρη
Ευαγγελοδήμου

Κοσμήματα που σώθηκαν από την καταστροφή.
Ασημόχρυσο δαχτυλίδι.
Ασημένιο δαχτυλίδι με κόκκινη πέτρα κι ασημένια
σκουλαρίκια σε σχήμα καρδιάς.
Συλλογή Χρήστου Γενιτσαρόπουλου

Γαλλική ή πορτογαλική κανάτα
κρασιού σε σχήμα ανθρωπόμορφου
γουρουνιού-σερβιτόρου, ύψους 27 εκ.
Ζωγραφισμένη στο χέρι με την τεχνική
της φημισμένης κεραμικής τέχνης
Majolica. Πιθανός τόπος αγοράς της
η Κων/πολη. Μικρό σπασίμο.
Συλλογή κληρονόμων
Δημήτρη Ευαγγελοδήμου

Κωνσταντινουπολίτικο ασημόχρυσο
δαχτυλίδι με εγχάρακτη
χαρακτηριστική απεικόνιση του
καμένου τζαμιού των ανακτόρων του
Αλή Πασά στα Γιάννενα (σύμβολο
της οθωμανικής πίστης). Χάθηκε
μαζί με άλλα κοσμήματα κατά την
ανατίναξη της οικίας Ευαγγελοδήμου.
Η ιδιοκτήτρια μόλις ειδοποιήθηκαν ότι
έρχονται οι Ναζί τα έβαλε σε μαντήλι
για να τα πάρει μαζί της στο βουνό,
αλλά τα ξέχασε πάνω στο τραπέζι.
Βρέθηκε τυχαία στον κήπο το 1964.
Συλλογή Μαρίας Ευαγγελοδήμου

(42)
Κ
Α
Ρ
Π
Ε
Ν
Η
Σ
Ι
Η
Κ
Α
Τ
Ε
Σ
Τ
Ρ
Α
Μ
Μ
Ε
Ν
Η
Π
Ο
Λ
Η

«Όσοι ήταν στ’
Μπολ’ εστίλνανι πολλά
πράματα τσ’ οικογενειέ
τσ’. Κάθουνταν εκεί
δυο- τρία χρόνια κι
ερχούνταν κοντά μι
φουρτουμένα μουλάρια
μι σιντούκια απ’ούλα τα
καλούδια.»

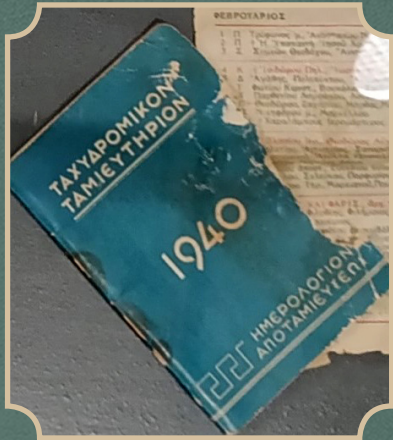
Γραμμόφωνο και διαθέσιος ξύλινος καναπές που διασώθηκε από την κατεστραμμένη οικία της οικογένειας του Ιωάννη Ζαροβασίλη.
Συλλογή Λίνας Λάππα Ζαροβασίλη

Δελτίο Ταυτότητας ΕΟΝ της Νικάντρας Σερετάκη και πένα Cavalier. Μισοκαμένη Καινή Διαθήκη και χάρτινη μισοκαμένη εικονίτσα. Διασώθηκαν από την πυρκαγιά κρυμμένα σε κασελάκι με κεντήματα, τα οποία αποτεφρώθηκαν μόλις το κασελάκι ανοίχτηκε.
Συλλογή Τιάννη Δημητρίου

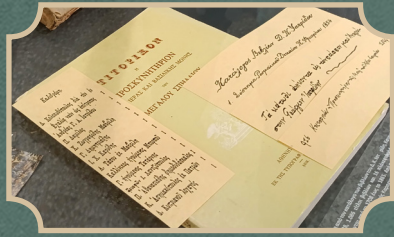
Είδη περιποίησης ανδρικά (ξυριστικά) και γυναικεία (πομάδα).
Συλλογή Ιουλίας Αρμάγου.
Διαφημιστικό χαρτάκι οδοντόκρεμας (διασώθηκε σε μαθητικό τετράδιο εκθέσεων του Τριαντάφυλλου Ευαγγελοδήμου).
Συλλογή Μαρίας Ευαγγελοδήμου και κληρονόμων Δημήτρη Ευαγγελοδήμου

Ημερολόγιο (τσέπης) Αποταμιεύσεως Ταχυδρομικού Ταμειευτηρίου του 1940.
Συλλογή Τιάννη Δημητρίου

Αναλόγιο με κηροστάτες. Σε χάλκινη ταϊνία αναγράφεται το όνομα Βσίλειος Ι. Δουλαβέρης 1987.
Συλλογή Μαρίας Παναγιωτοπούλου

Αποσπάσματα από τον κατάλογο των βιβλίων του Δ. Κ. Ιατρίδη. Καταγράφηκαν τμηματικά, έως και το 1928, 1.086 τίτλοι βιβλίων και 16 πλάκες φωνογράφου. Οι παλαιότερες εκδόσεις είναι μεταξύ 1708 -1865. Μετά την καταστροφή του 1944 διασώζεται μόνο ο κατάλογος της βιβλιοθήκης, γιατί βρέθηκε εκτός Καρπενησίου.
Συλλογή Αλδίας και Ευθυμίου Ιατρίδη

Φωτογραφική μηχανή Kodak Brownie (η πρώτη μηχανή χειρός με τιμή αγοράς 1 δολάριο).
Συλλογή Ιουλίας Αρμάγου

КАРПЕННЕР

ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΠΟΥ ΞΑΝΑΖΕΙ

Τίτλος δισέλιδου άρθρου του περιοδικού ΑΕΡΑ.

Φωτορεπορτάζ στα χαλάσματα στο κέντρο της πόλης,
16 Φεβρουαρίου 1949.

Ο αγώνας για την επιβίωση στα χαλάσματα της πόλης ήταν υπεράνθρωπος. Τα πάντα είχαν ισοπεδωθεί. Δεν υπήρχαν ζώα, ρουχισμός, σκεύη, τροφή. Ενόψει του χειμώνα οι κάτοικοι στεγάστηκαν κάτω από πρόχειρα παγωμένα στέγαστρα.

Κι ενώ η πόλη προσπαθούσε να ξαναγεννηθεί μέσα από τις στάχτες της, τις καρδιές ήρθε να ζεστάνει η χαρά της απελευθέρωσης! Τα καταστήματα, οι βιοτεχνίες, οι τράπεζες, οι δουλειές, που άρχισαν ν ανοίγουν, γέμιζαν αισιοδοξία τους ανθρώπους.

Για την ανοικοδόμηση της πόλης κτίστηκε, το 1945, ασβεστοκάμινος, άνοιξαν ασβεσταριές και κεραμιδαριά, δόθηκαν ξυλεία, τσίγκοι και στήθηκαν πρόχειρες καλύβες.

“Ατενίζοντας τον Ήλιο”

Συλλογή Ηλία Α. Μουμπουρή

(45)

Ανασυγκρότηση

Για την καθημερινή επιβίωση τα πρώτα, πολύτιμα βασικά αγαθά έδιναν το Δημοτικό Συμβούλιο, η Λαϊκή Αυτοδιοίκηση και συγγενείς από χωριά που ήταν σε καλύτερη μοίρα. Σημαντική βοήθεια ερχόταν από τ' αδέρφια της Αμερικής, τον Ερυθρό Σταυρό, την M-L και την UNRRA.

Ο πληθωρισμός κάλπαζε αδειάζοντας τα ράφια των φτωχικών σε εμπορεύματα καταστημάτων. Το μικρότερο τραπεζογραμμάτιο που κυκλοφορούσε είχε αξία 100 δισεκατομμύρια δραχμές και αγοραστική δύναμη για ένα αβγό.

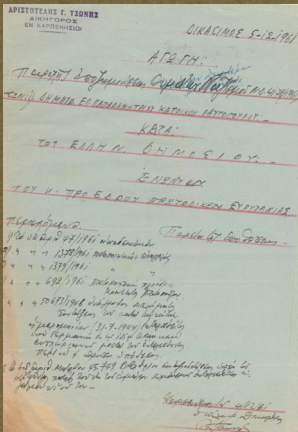
Το ξέσπασμα του Εμφυλίου έφερε νέα δεινά.

η εποχή της δημιουργίας

Η επανεκκίνηση της προσπάθειας ανασυγκρότησης ξεκίνησε το 1950. Οι πρόσφυγες επέστρεψαν στα χωριά τους, η οικονομία πήρε πάλι μπρος, η ανοικοδόμηση ξανάρχισε. Το 1950 κτίστηκαν 30 πυρήνες για τους άπορους άστεγους.

Στα μέσα της δεκαετίας του 1950, συνυπήρχαν ερείπια, καλύβες και νεόκτιστα, ενώ η εμπορική και κοινωνική ζωή έβρισκε τον προπολεμικό ρυθμό της.

Τη δεκαετία του 1960 η πόλη απέκτησε σημαντικές τουριστικές υποδομές, ωραία ξενοδοχεία, που επένδυσαν στον τουριστικό χαρακτήρα της κι άνοιξαν τον δρόμο της τουριστικής ανάπτυξης που γνωρίζει σήμερα.

Αγωγή παροχής αποζημίωσης θυμάτων Ναζισμού
Ν.Δ. 4178/1961 του Δημ. Ελ. Παπαδημητρίου κατοίκου
Ραυτόπουλου κατά του Ελληνικού Δημοσίου.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΡΩΝ Ν. ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ ΙΟΥΝΙΟΣ- ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1947		
Ιούνιος	Ιούλιος	Αύγουστος
39.830	39.208	39.220

Κατάσταση απόρων νομού Ευρυτανίας, 31-8-
1947, Υπηρεσία Κοινωνικής Πρόνοιας Ευρυτανίας.
Περίπου 40.000 άποροι σε 117 χωριά και
κοινότητες.

Συλλογή Ηλία Α. Μπουμπουρή

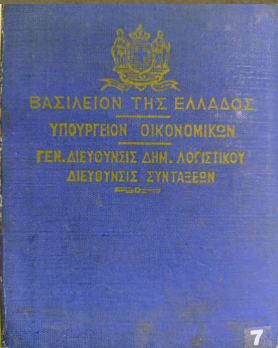

“Φτωχή Καρπενρηιώτισσα μπαλώνει τα παπούτσια της που είναι
καμωμένα από προβιά”.
Δεκαπενθήμερον εικονογραφημένον περιοδικόν ΑΕΡΑ,
τχ. 95/Σεπτέμβριος 1945, Κάιρο.

Συλλογή Ηλία Α. Μουμπουρή

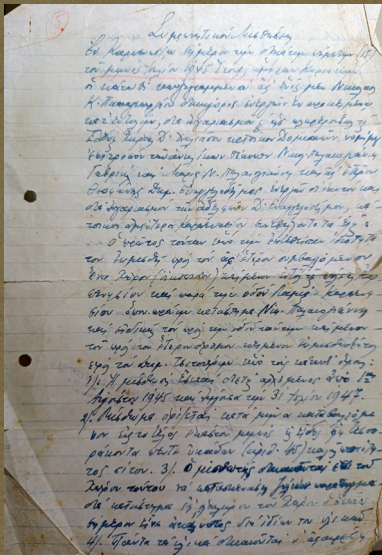
1948, Δελτίο ταυτότητας της
Αικατερίνης, χήρας Σερ. Γαλανού,
συνταξιούχου ως θύμα πολέμου
αμάχου πληθυσμού (αντίποινα).
Αρχείο Πρωτοδικείου, Συλλογή ΓΑΚ
Ευρυτανίας

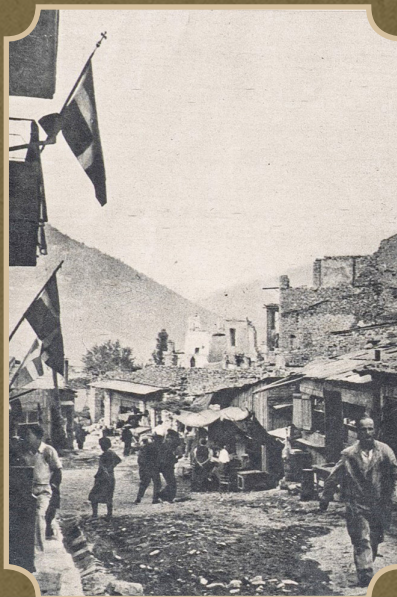
1940, Δελτίο ταυτότητας του
συνταξιούχου ως θύμα πολέμου
Δημητρίου Παπαδημητρίου.
Αρχείο Πρωτοδικείου, Συλλογή ΓΑΚ
Ευρυτανίας

1-9-1946, Δίπλωμα απονομής μηνιαίας
πολεμικής σύνταξης, ποσού 2.900
δραχμίων, στη χήρα και τα ορφανά
του Γ. Μπαστάνη, «φονευθέντος
Έλληνος πολίτου εκ τού αμάχου
πληθυσμού... υπό των Γερμανών εις
αντίποινα γενομένου σαμποτάζ».
Αρχείο Πρωτοδικείου, Συλλογή ΓΑΚ
Ευρυτανίας

Συμφωνητικό μισθώσεως οικοπέδου από τον Θεοφάνη Ευαγγελοδήμο για εμπορική χρήση, 15-7-1945, με μηνιαίο μίσθωμα 45 οκάδες σιτάρι.
Συλλογή Μαρίας και κληρονόμων Δημήτρη Ευαγγελοδήμου

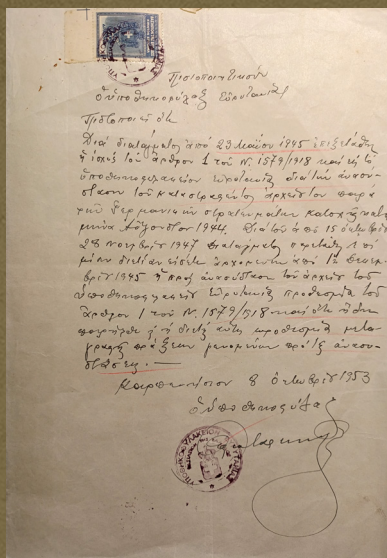
«Στο ερειπωμένο χωριό κυματίζει και πάλι η υπερήφανη Γαλανόλευκη, σύμβολο της ανεξάντλητης πηγής του Ελληνισμού σε ενθουσιασμό»
Δεκαπενθήμερον εικονογραφημένον περιοδικόν ΑΕΡΑ, τχ. 95/Σεπτέμβριος 1945, Κάιρο.
Συλλογή Ηλία Α. Μουμπουρή

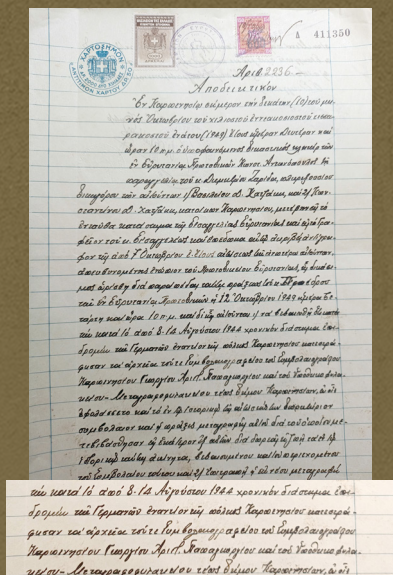
«Όλα σαν και πρώτα ...Η ζωή ξαναρχίζει στο Καρπενήσι. Η κοσμική κίνησις στη πλατεία»
Δεκαπενθήμερον εικονογραφημένον περιοδικόν ΑΕΡΑ, τχ. 95/Σεπτέμβριος 1945, Κάιρο, σελ. 4.
Συλλογή Ηλία Α. Μουμπουρή

η αγορά ξαναζει!

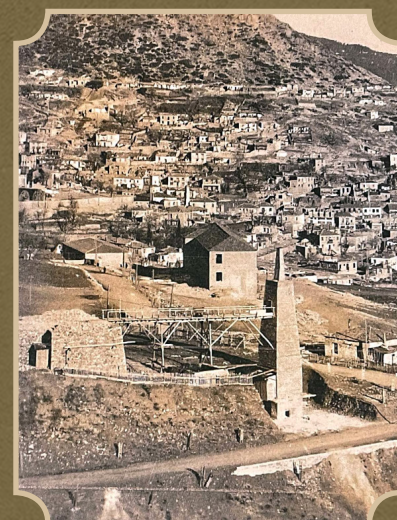
(47)

Έγγραφο της 8ης-10-1953, για την ανασύσταση του Υποθηκοφυλακείου Ευρυτανίας.
Συλλογή Ηλία Α. Μουμπουρή

Έγγραφο για τη μετεγγραφή τίτλων ιδιοκτησίας λόγω καταστροφής των συμβολαιογραφικών αρχείων και του Υποθηκοφυλακείου τον Αύγουστο του 1944.
Αρχείο Πρωτοδικείου, Συλλογή ΓΑΚ Ευρυτανίας

Η ασβεστοκάμινος σύμβολο της ανοικοδομήσεως της πόλης.

«Στην περιοχή του Καρπενησίου η Ούνρα μοιράζει τρόφιμα σε πληθυσμό 50.000 κατοίκων»
Δεκαπενθήμερον εικονογραφημένον
περιοδικόν ΑΕΡΑ, τχ. 95/Σεπτέμβριος
1945, Κάιρο, σελ.6.
Συλλογή Ηλία Α. Μουμπουρή

Αυτοσχέδιο χάρτινο κάλυμμα θρησκευτικού βιβλίου του ΑΘ. Τζαβέλα, επιτρόπου ναού Μεγάλου Χωρίου, κατασκευασμένο από τμήμα σάκου αλεύρων αμερικανικής αποστολής βοήθειας της UNRRA.
Συλλογή Ιστορικού και Λαογραφικού Μουσείου Μεγάλου Χωρίου

περιμένοντας την UNRRA

(48)

Κέντρο Ραπτικής και Κεντημάτων ΣΙΓΓΕΡ, Καρπενήσι 1956.

Μαθήματα ύφανσης και κεντητικής από εκπαιδύτρια της UNRRA.
Φωτ. Βούλα Παπαϊωάννου

«Τρεις ρακένδυτοι χωρικοί με γουρουνοτσάρουχα στην Πλατεία Μάρκου Μπότσαρη. Τα γουρουνοτσάρουχα ήταν τα πλέον διαδεδομένα υποδήματα της εποχής. Μάλιστα, τον Μάιο 1946, οι αρχές διένειμαν, μαζί με τα ρούχα και τα τρόφιμα της UNRRA, τεμάχια ελαστικών για τις σόλες. Μισή μεγάλη ρόδα αυτοκινήτου έπρεπε να τη μοιράζονται 7 οικογενειάρχες, μισή ρόδα μεσαίου μεγέθους πέντε και μια ρόδα μοτοσυκλέτας τρεις οικογενειάρχες».
Αρχείο Ηνωμένων Εθνών. Απόσπασμα από το βιβλίο του Δημήτρη Ευαγγελοδήμου, Ο Κερδώς Ερμής σταμάτησε στο Καρπενήσι, σελ. 107

Η βοήθεια από την UNRRA.

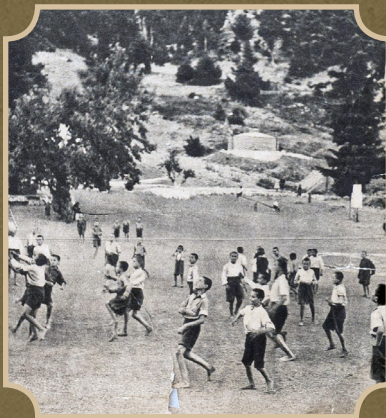

«Η Ούνρα έγκατέστησε κοντά στο χωριό ένα νοσοκομείο όπου δίδονται οι πρώτες βοήθειες».
Δεκαπενθήμερον εικονογραφημένον
περιοδικόν ΑΕΡΑ, τχ. 95/Σεπτέμβριος
1945, Κάιρο, σελ. 4.
Συλλογή Ηλία Α. Μπουμπουρή

1948. Μαθητική εκδρομή στη Μιάρα.
Συλλογή Καίτης Μπίκα

«Οι μαθητές του Γυμνασίου μετά την καταστροφή με κουρελιασμένα ρούχα ή αποφόρια από διανομές, πεινασμένοι και τρομαγμένοι για ένα διάστημα πηγαίνουν στις Κορυσχάδες είτε με τα πόδια, είτε σε καμιά καρότσα φορτηγού για να κάνουν μάθημα εκεί στο ιστορικό σχολείο και λίγο μετά στο κατεστραμμένο Καρπενήσι».
Νόβα Μπακαγεώργου, Μνήμης Θραύσματα, Μανδραγόρας, Αθήνα, 2019

«Και τι είδαν τὰ μάτια αὐτῶν τῶν μικρῶν παιδιῶν . Τέσσερα χρόνια ἔζησαν κάτω ἀπὸ τὴν μπόττα τῆς σλαβι ἁς. Τώρα ὅμως ἡ χαρὰ τῆς Ἑλευθερίας ξαναγύρισε στὸ χωριό τους».

Δεκαπενθήμερον εἰκονογραφημένον περιοδικὸν ΑΕΡΑ, τχ. 95/Σεπτέμβριος 1945, Κάιρο, σελ. 5.
Συλλογή Ηλία Α. Μουμπουρή

Οικογενειακή μεταπολεμική φωτογραφία. Ευδιάκριτη η αισιοδοξία στα μάτια και τα χαμόγελα στα πρόσωπα όλων.
Συλλογή Τάσου Κοντομέρκου, Μεγάλο Χωριό

1949, Μαθητές του Δημοτικού Σχολείου, όταν λειτουργούσε στον Ι. Ν. Αγίας Παρασκευής Καρπενήσιου.
Συλλογή Καίτης Μπίκα

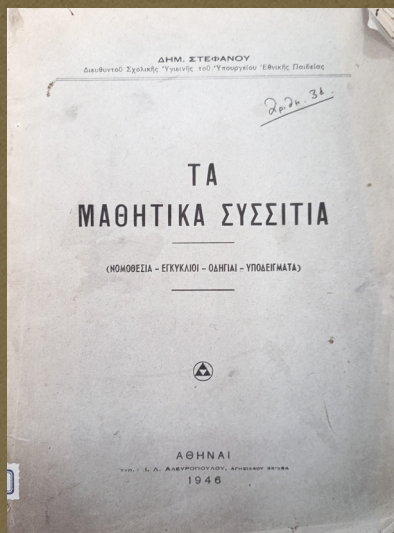

1962, Νιόπαντρο ζευγάρι.
Συλλογή Τάσου Κοντομέρκου, Μεγάλο Χωριό

επιστροφή στα σχολεία και τις χαρές της ζωής

Λυόμενο Δημοτικό Σχολείο Βράχας. Κατασκευάστηκε το 1968 από ιταλούς τεχνίτες στο πλαίσιο ιταλικών επανορθώσεων για τις καταστροφές στα χρόνια της Κατοχής. Ισοπεδώθηκε από θύελλα στις 18-12-1968.
Συλλογή Γεωργίου Μπεκαρή

Δημήτριος Στεφάνου, Τα μαθητικά συσσίτια, έκδοση Υπουργείου Παιδείας, Αθήνα, 1946.
Συλλογή ΓΑΚ Ευρυτανίας

Ιούνιος 1948, Μαθητές της Ζ' τάξης του γυμνασίου με τους καθηγητές τους.
Συλλογή Μαρίας Ευαγγελοδήμου

“Αυτά τὰ πρόσωπα δὲ βολεύονται παρὰ
μόνο στὸν ἥλιο.
Αὐτὲς οἱ καρδιὲς δὲ βολεύονται παρὰ μόνο
στὸ δίκιο”.

Αυτά τα Πρόσωπα
Α.Τάσος, χαρακτικό

“Ετοῦτα τὰ παιδιά φτάνουν ἀπὸ πολὺ μακριά, τραβοῦν πολὺ μακριά,
μὲς στὰ πουκάμισά τους πολλὰ καράβια ἀπαγγιάζουν,
καλὲς κουβέντες ἔχουνε μὲ τὸ γαλάζιο,
ἔχουν δοσμένο τὸ μεγάλον ὄρκο
στὴ Λευτεριά, στὸν “Ἔρωτα, στὴν Ὁμορφιά, στὴ Δικαιοσύνη
νὰ φτιάξουν ἕνα κόσμο εὐτυχισμένο.”

Ετοῦτα τα παιδιά
Α.Τάσος, χαρακτικό

Μίλησαν για τον πόλεμο

(50)

“Εἶναι πολὺ μεγάλο το φῶς σήμερα
μεγάλο σὰν τὸν ὄρκο τῆς Ἐπανάστασης
ποὺ τὸν δίνει κανεὶς μιὰ γιὰ πάντα”

Ὁρκος της Επανάστασης
Α.Τάσος, χαρακτικό

“Κ’ ἕνα ἄνθος μέσα στῶν ἀγωνιστῶν τὰ
χέρια
πότε ὀπλο γίνεται, πότε ἔρωτας, πότε
γεφύρι”

...στων ἀγωνιστῶν τα χέρια
Α.Τάσος, χαρακτικό

“Ἡ ζωὴ τραβάει τὴν ἀνηφόρα
Μὲ σημαῖες καὶ μὲ ταμποῦρα.”

Η ζωή τραβάει την ανηφόρα
Α.Τάσος, χαρακτικό

Γυναίκα με στέχνα
Α.Τάσος, χαρακτηριστικό

Μάνα Παναγιά
Γ. Σικελιώτης, 1964

17 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1944
Το Θυσιαστήριο της Λευτεριάς
Α.Τάσος, χαρακτηριστικό

με Εργα Τέχνης

(51)

Επιτάφιος
Γεώργιος Σικελιώτης, ζωγράφος, χαράκτης (1917-1983)

"Όταν οί νεκροί μποροῦν νά γείρουν στοῦ πλευροῦ
τους καί νά κοιμηθοῦν χωρίς παράπονο ξέροντας πῶς
δέν πῆγε τὸ αἷμα τους τοῦ κάκου, εἶναι ἡ εἰρήνη."

Εἰρήνη, πρώτη Μάη 1979, με ποίημα Ρίτσου Δ. Ταλαγάνης
Συλλογή Ηλία Α. Μπουμπουρή

Όνοματεπώνυμο	Καταγωγή ή τόπος εκτέλεσης	Ιδιότητα ή ηλικία	Χρόνος Θανάτου	Υπεύθυνοι Θανάτου
Γιάννης Κομπορόζος	Μικρό Χωριό	19 χρ.	12ος 1942	Ιταλοί, αντίποινα
Κώστας Ν. Μιντζιβίρης	Κρίκελο	Τηλεφωνητής	10ος 1942	Ιταλοί, αντίποινα
Γεώργιος Ζούκας	Σταύλοι	Αγρότης, 50 χρ.	12ος 1942	Ιταλοί, αντίποινα
Δημήτριος Χειλάς	Χρύσου	Αντάρτης	12ος 1942	Ιταλοί, αντίποινα
Φάνης Καλύβας	Μάραθος		10ος 1942	Ιταλοί, αντίποινα
Μιχάλης Τριανταφυλλόπουλος	Κερασσοχώρι	Τηλεγραφητής	12ος 1942	Ιταλοί, αντίποινα
Βασίλης Γκαρίλας	Κερασσοχώρι	Ταχυδρόμ., ανάπηρος πολ.	12ος 1942	Ιταλοί, αντίποινα
Γεώργιος Β. Γκούβας ή Σούρης	Καρπενήσι		12ος 1942	Ιταλοί, αντίποινα
Γεώργιος Κ. Χόντος	Άγραφα		12ος 1942	Ιταλοί, αντίποινα
Δημήτριος Κακαβάς	Δομianoί		12ος 1942	Ιταλοί, αντίποινα
Παναγιώτης Κατσούδας	Βίνιανη		12ος 1942	Ιταλοί, αντίποινα
Κ. ή Δ. Γαλλής	Καλεσμένο		12ος 1942	Ιταλοί, αντίποινα
Χρήστος Τσουγκρής	Καλεσμένο		12ος 1942	Ιταλοί, αντίποινα
Δημήτριος Βαστάκης	Μεγάλο Χωριό	Εφημέριος	12ος 1942	Ιταλοί, αντίποινα
Χαρίλαος Κατοίμπας	Μεγάλο Χωριό	Ενωμοτάρχης	»	Ιταλοί, αντίποινα
Χρίστος Μέρμηγκας	Μεγάλο Χωριό	Απ. Αρχίατρος	»	Ιταλοί, αντίποινα
Γιάννης Καρυοφύλλης	Μεγάλο Χωριό	Δημοδιδάσκαλος	»	Ιταλοί, αντίποινα
Θεόδωρος Οικονόμου	Μεγάλο Χωριό	Επιχειρηματίας	»	Ιταλοί, αντίποινα
Βασίλης Παλιούρας	Μεγάλο Χωριό	Παντοπώλης	»	Ιταλοί, αντίποινα
Γιάννης Μεσίρης	Μεγάλο Χωριό	Ανάπηρος	»	Ιταλοί, αντίποινα
Ανδρέας Σιταράς	Μεγάλο Χωριό	Κτηματίας	»	Ιταλοί, αντίποινα
Δημήτριο Δασκαλάκη	Μεγάλο Χωριό		»	Ιταλοί, αντίποινα
Κ. Αραπογιάννης	Μεγάλο Χωριό		»	Ιταλοί, αντίποινα
Δ. Ματζούτας	Μεγάλο Χωριό		»	Ιταλοί, αντίποινα
Αθηνά Δερματά	Μεγάλο Χωριό		»	Ιταλοί, αντίποινα
Νικόλαο Γ. Κυρίτση	Μικρό Χωριό	Έμπορος, 75 χρ.	»	Ιταλοί, αντίποινα
Χρίστος Φλέγκας	Μικρό Χωριό	Κτηματίας, 65 χρ.	»	Ιταλοί, αντίποινα
Γεώργιος Σταμούλης	Παυλόπουλο		1ος 1943	Ιταλοί, αντίποινα
Κ. Χειλάς	Κουφάλα		»	Ιταλοί, αντίποινα
Ιωάννης Μαντέκας	Παπαδιά		»	Ιταλοί, αντίποινα
Ευριπίδης Μάλαινος	Άγιος Βλάσιος	60 χρ.	11ος 1943	Γερμανοί, αντίποινα
Κ. Σκάνδαλος	Άγιος Βλάσιος	Τσοπάνης	»	Γερμανοί, αντίποινα
Φίλιππος Καραμούζης	Άγιος Βλάσιος	Πάνω από 70 χρ.	»	Γερμανοί, αντίποινα
Σπύρος Μανώλης	Χούνη	Πάνω από 80 χρ.	»	Γερμανοί, αντίποινα
Κώστας Πολυχρόνης	Χούνη	Δάσκαλος, γέρος	»	Γερμανοί, αντίποινα
Α. Κούρτης	Χούνη	Έγερς	»	Γερμανοί, αντίποινα
Βασίλης Παπαϊωάννου	Χούνη	Υπέργηρος	»	Γερμανοί, αντίποινα
Τσινιάς	Αγαλιανός	Υλοτόμος	»	Γερμανοί, αντίποινα
Χρίστος Σιαμανής	Μεγάλο Χωριό		»	Γερμανοί, αντίποινα
Δημήτριος Τζαμάρας	Κλαψί	Κρεμ. στον πλάτανο Καρπ	»	Γερμανοί, αντίποινα
Νικόδημος Ραφτογιάννης	Ι.Μ. Προυσού	Ιερομόναχος	»	Γερμανοί, αντίποινα
Σεραφείμ Γαλανός	Ράχη Τιμφρ.	Σκηνίτης	»	Γερμανοί, αντίποινα
Παναγιώτης Γαλανός	Ράχη Τιμφρ.	Παιδί του Σεραφείμ	»	Γερμανοί, αντίποινα
Κώστας Γαλανός	Ράχη Τιμφρ.	Παιδί του Σεραφείμ	»	Γερμανοί, αντίποινα
Ι. Ψιλλόπολος	Καρπενήσι		»	Γερμανοί, αντίποινα
Αγγελική Ι. Ψιλλόπουλου	Καρπενήσι		»	Γερμανοί, αντίποινα
Ντία, κόρη του Ψιλλόπουλου	Καρπενήσι		»	Γερμανοί, αντίποινα
Νίκος Τσουκαλάς	Καρπενήσι	11 χρ.	»	Γερμανοί, αντίποινα
Τσαμπούλα Ν. Τσουκαλά	Καρπενήσι	Συφέρε	»	Γερμανοί, αντίποινα
Ρωζάνη Κ. Κοτοπούλη	Καρπενήσι	Κόρη του Τσουκαλά	»	Γερμανοί, αντίποινα
Ηλίας Τσιλίκας	Καρπενήσι	Μικρό κορίτσι	»	Γερμανοί, αντίποινα
Σταυρούλα Κοντοχρήστου	Καρπενήσι	Πρόεδρος του χωριού	»	Γερμανοί, αντίποινα
Χαρ. Κοντοχρήστου	Καρπενήσι	20 χρ.	»	Γερμανοί, αντίποινα
Αγγελική Αλεξ. Συγγούνη	Καρπενήσι	16 χρ.	»	Γερμανοί, αντίποινα
Νικ. Ι. Παπαδημητρίου	Κρίκελο		8ος 1944	Γερμανοί, αντίποινα
Αλέξης Ι. Παπαδόπουλος	Δομίστα	Έμπορος, 39 χρ.	»	Γερμανοί, αντίποινα
Γιάννης Α. Σακκάς	Μυρίκη	100 χρ.	»	Γερμανοί, αντίποινα
Αλεξάνδρα Ευαγ. Καντλή	Μυρίκη	70 χρ.	»	Γερμανοί, αντίποινα
Γιάννης Σιαφάκας ή Μακαρέζος	Μυρίκη	60 χρ.	»	Γερμανοί, αντίποινα
Παρασκευή Κ. Μαυροειδή	Λάσπη	80 χρ.	»	Γερμανοί, αντίποινα
Μαρία Κ. Σκοτίδα	Λάσπη	»	»	Γερμανοί, αντίποινα
Χαράλ. Παπαθανασίου	Μεγάλο Χωριό	80 χρ.	»	Γερμανοί, αντίποινα
Μαρία Φιλ. Κοντογιάννη	Βουτύρου	Συντ. Δημοδιδάσκαλος	»	Γερμανοί, αντίποινα
Βασιλική Ανδρ. Ρικόπουλου	Βουτύρου	80 χρ.	»	Γερμανοί, αντίποινα
Αλέξ. Φαρμακίδης	Γοργιανάδες	80 χρ.	»	Γερμανοί, αντίποινα
Ανδρομάχη Αλ. Φαρμακίδη	Καρπενήσι	Απ. Αρχίατρος, 90 χρ.	»	Γερμανοί, αντίποινα
Ανδρέας Κουσόπουλος	Καρπενήσι	80 χρ.	»	Γερμανοί, αντίποινα
Ελένη Αθ. Λιάπη	Καρπενήσι	Απ. Αξιωματικός, 100 χρ.	»	Γερμανοί, αντίποινα
Αγγελική Γιαταγάνα	Καρπενήσι	80 χρ.	»	Γερμανοί, αντίποινα
Αβαστάσιος Ράτζος	Καρπενήσι	80 χρ.	»	Γερμανοί, αντίποινα
Γεώρ. Τσαβαλιάς	Καρπενήσι	50 χρ.	»	Γερμανοί, αντίποινα
Μάρθα Γεωργ. Κλειτσάκη	Καρπενήσι	70 χρ.	»	Γερμανοί, αντίποινα
Φωτεινή Ανδρ. Μαμαλιού	Καρπενήσι	70 χρ.	»	Γερμανοί, αντίποινα
Δημήτριος Γκούβας	Καρπενήσι	30 χρ.	»	Γερμανοί, αντίποινα
Καλλιρόη Β. Καλογερά	Μαυριάς	60 χρ.	»	Γερμανοί, αντίποινα
Δ. Χαλκούνας ή Πλάκας	Προυσός		»	Γερμανοί, αντίποινα
Μαρία Δ. Κακαβά	Δυτική Φραγκίστα		»	Γερμανοί, αντίποινα
Δημήτρης Χατζόπουλος	Λάσπη		»	Γερμανοί, αντίποινα
Αικατερίνη Σιδερά	Λάσπη		»	Γερμανοί, αντίποινα
Αικατερίνη Φαλλή	Λάσπη		»	Γερμανοί, αντίποινα
Παναγιώτα Στούκα	Λάσπη		»	Γερμανοί, αντίποινα

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αγγελόπουλος Άγγελος Θ.,

Από την Κατοχή στον Εμφύλιο Η Μεγάλη Ευθύνη των Συμμάχων, εκδ. Παρουσία, Αθήνα 1994.

Συλλογή Μαρίας Ευαγγελοδήμου

Αδελφότης Μικροχωριτών,

Η Εθνική Αντίσταση στην Ευρυτανία, Μνήμη για τα 50 χρόνια από τη μάχη του Μικρού Χωριού και τη Θυσία των 13 εθνομαρτύρων, 18 δεκέμβρη 1942.

Συλλογή Ηλία Α. Μπουμπουρή

Αδελφότης Μικροχωριτών

«Η Μεταμόρφωση του Σωτήρος», Μνήμη και Χρέος Αφιέρωμα στο Μικρό Χωριό Ευρυτανίας στην περίοδο Κατοχής και Εθνικής Αντίστασης (1940-1944), και φωτογραφία του Χαρίλαου Κατσίμπα.

Συλλογή Μαρίας Ευαγγελοδήμου

Ελεφάντης Άγγελος,

Minima memorialia, Η ιστορία του παππού μου.

Συλλογή ΓΑΚ Ευρυτανίας

Ελληνικό Κέντρο Πολιτικών Ερευνών Παντείου Πανεπιστημίου,

Η Εθνική Αντίσταση στην Ευρυτανία 50 χρόνια από την ίδρυση και το Εθνικό Συμβούλιο της Π.Ε.Ε.Α. (1944-1994).

Συλλογή ΓΑΚ Ευρυτανίας

ΕΛΤΑ,

Η ιστορία της Εθνικής Αντίστασης 1941-1944 και Οι επτά απόρρητες εκθέσεις των Γερμανών.

Συλλογή ΓΑΚ Ευρυτανίας

Επιθεώρηση Τέχνης,

Αντίσταση, τ. ΙΕ', τχ. 87-88, Καλλιτεχνικές εκδόσεις Σ. Μελετζή – Ε. Παπαδάκη, Αθήνα 1996.

Συλλογή Ηλία Α. Μπουμπουρή

Εταιρεία Ευρυτάνων Επιστημόνων,

Η προσφορά της εκκλησίας στη δεκαετία του '40, Αθήνα 1996.

Συλλογή Μαρίας Ευαγγελοδήμου

Ζαρίκος Μάστρο - Μάρκος,

Στο χωριό του Καμπουρομακρυχέρη, Κέδρος 1979.

Συλλογή Ηλία Α. Μπουμπουρή

Καραγεώργου Κώστας,

Ελληνική Εθνική Αντίσταση Η Ρούμελη στις φλόγες, Αθήνα 1979.

Συλλογή Μαρίας Ευαγγελοδήμου

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κατσίμπας Γιώργος,
Επέζησα και μιλώ, Εκδ. Θουκυδίδης.

Συλλογή Ηλία Α. Μπουμπουρή

Μαθιόπουλος Βάσος,
Η Ελληνική Αντίσταση (1941-1944) και οι «Σύμμαχοι» όπως καταξιώνεται από τα επίσημα
γερμανικά αρχεία, εκδόσεις Παπαζήση, 1977. Ένθετος γερμανικός χάρτης της Ελεύθερης
Ελλάδας.

Συλλογή Ηλία Α. Μπουμπουρή

Μελετζής Σπύρος,
Με τους αντάρτες στα βουνά, Αθήνα 1996.

Συλλογή Ηλία Α. Μπουμπουρή

Μπέκιος – Λάμπρος Σπύρος Ηρ.,
Σελίδες από την Εθνική Αντίσταση, εκδ. Βελούχι, Αθήνα 1976.

Συλλογή Μαρίας Ευαγγελοδήμου

Μπετχαβάς Χαράλ. Δ.,
Η μάχη της Χρύσας Το χρονικό της Θυσίας Δεκέμβριος 1942, έκδοση 1992 Για τα 50 χρόνια.

Συλλογή Ηλία Α. Μπουμπουρή

Ξηραδάκη Κούλα, Κατοχικά.
Συλλογή Βιβλιοθήκης Μουσείου Εθνικής Αντίστασης Κορυτσάδων

Πανελλήνια Ένωση Αξιωματικών και υπαξιωματικών Εθνικής Αντίστασης,
Η Αλήθεια για την Εθνική Αντίσταση 1941-1944, χ.χ.

Συλλογή Μαρίας Ευαγγελοδήμου

Σακελλαρίου Χάρης,
Η παιδική λογοτεχνία στην Αντίσταση, Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1983.

Συλλογή ΓΑΚ Ευρυτανίας

Σακελλαρίου Χάρης, Κώστας Σωτηρίου.
Συλλογή Βιβλιοθήκης Μουσείου Εθνικής Αντίστασης Κορυτσάδων

Σύγχρονη Εποχή,
Ιστορία της Εθνικής Αντίστασης (1940-1945), δοκίμιο.
Συλλογή Βιβλιοθήκης Μουσείου Εθνικής Αντίστασης Κορυτσάδων

Σύγχρονη Εποχή,
Κείμενα της Εθνικής Αντίστασης, τ. Α΄, 1981.

Συλλογή Ηλία Α. Μπουμπουρή

Χινόπωρος Κωνστ.,
Ο Σπαραγμός της Ευρυτανίας.
Συλλογή Τενικού Λυκείου Καρπενησίου

Θα έβαζα τα υλίσματα αν δεν
αυθαιρόφουν πρηνότα.
πραγματικά μετά από όλα αυτά πως
ζαναγαθίναμε στα πόδια μας !!!
Μηράβο

Ροζένη Μαρία

Συγχαίρουμε για την αναγνώριση, προσνάδεση, σφραγισμένη,
δοκι-οργάνωση με ελπίδα σε όλα είναι σωστά
Ευχαριστούμε για τα σχόλιάς

14-3-2026

14/03/2026

17/03 και μου έπεσε πολύ η έθουσα.
Ενν, συμπεριλαμβανομένης με παρέα(?) χρονών
ΜΑΡΙΑ IVLBY

από το Βιβλίο Εντυπώσεων

Me auzin m o dlogri dizece euuapria sonu
αναμνηστικόν. τε ιστορία δα γινεται?
τε σφραγισμένη

24/04/2025

Διονυσία

09/03/26

Ein trauriges Gefühl einschleicht mich bei weitem Jenseit
deser Hissstellung - ganz besonders als Deutscher - es hat
sich - fast nichts geändert in dieser Welt.

Herz
in März 2026

13-03-26

28/3/26 Μου έπεσε πάνω το μουσείο
Είχα μυστηγιάσει παλιά πρόγραμμα

Ελευθερία

Σε ένα Κορινθιακό γράμμα του 2026,
για Κεχαρί Δανάη, από το μουσείο μου
μεσ όλης τη νύχτας χάρη σε κάποια
αγία και διδάξη να παιδί μου
έπεσε πάνω της λωρίδας που σε σε
ταίριαζε να σε έχω για τον Αίωνα.
Μου σφραγισμένη γράμμα που κοπίασαν.

27/2/2026

Μαρουσία

8-5-2026

Σε επιταξωτικές, αυθαιρότας το Δημόσιες
Σχολεία Τρικελία του Ν. Μαγνησίας, θα ήθελα
να σας ευχαριστώ για την πολύ προσεγμένη
και επιπερισσώμενη έκθεση των Μουσείων.
Δεν πρέπει να ξεχάσουμε το Παρελθόν. Είμαστε
ελεύθεροι επειδή οι Ελεύθεροι των χτες,
θυσίασαν! Tribute & Respect.
Μαρία Κινέτα-Καίρια
Επιταξωτικός ΠΕΗ,

Μουσείο Αντίστασης:

1) Τέλειο

2) Εκφραστικό

3) Ιερό και Ιστορικό

Τόλη 22/03/2026

μαθητής ΣΤ'

που περιμένει να

δενεί την Κυριακή

τα Πάσχα 12/4

16/04/2026
Καταρχήν το γεγονός σας,
φοβερό το εφίση στα γεγονότα της εποχής!

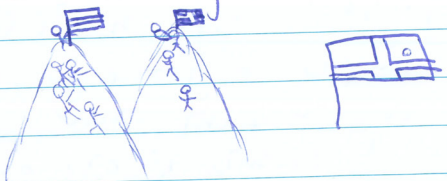
Πολλά ευχαριστία!!!

ΜΠΙΓΚΕΡΗΣ ΓΙΕΡΓΟΣ
ΚΩΤΚΑΡΝΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

15/2026
Ο Σβεντσελς ένα κομμάτι από το παρόν είναι σαν
να φανταζόμαστε ένα κομμάτι από το μέλλον μας, σύμφωνα με
το πνεύμα. Ο Πάπας Γεώργιος φανταζόταν με τη διαμάχη
αυτού του Μουσίου να διατηρούσε τη Μνήμη αβέστη
και αυτό μεταφράστηκε στους κοινούς μας, ένας είναι
εξάλλου, Γ.Γ.Γ.Κ. Καρναίου, και σας ευχαριστώ για
σας ευχαριστούμε πολύ για τη διατήρηση της μνήμης!
Γ.Γ.Γ.Κ. Καρναίου

Το μουσείο είναι φοβερό για τα νέα υφέρετα
και με πολύ καλές λεπτομέρειες. Είναι πολύ
ενδιαφέρον επειδή θέλεις να γνωρίζουμε την
Ιστορία του τόπου μας και να ζήσουμε
τους ανθρώπους που διασώθηκαν για να
είμαστε εμείς σήμερα ελεύθεροι. ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΟ

Ελθίνα Τ. (Καρχανών)

(57)

Η Π.Ε.Ε.Α επέλεξε ως σύμβολο
το φεγγίτη το χρυσό πικνί
-όταν = Καταδύσεις-
για να τονίσει τη ανάγκη
για αναγέννηση της Πατρίδας
Είπατε περίμεναν για το έργο της
Ο Σερρεγγίλης σόγια την
αδελφή με υψος 20 182)
μεταξύ, αν τ' αδελφάτα
υψος 20.
Ο Μετζίος, υποστηρίχτηκε
γενεαφόρος Σέρρετς ανώτερο
αφροαφένους σαν το Καρναίου
και τον Νικητή.
Εξοχή και είδα για πρώτη
φορά Σέρρετς.
Είπατε ο Πάπας και τον
οργάνωσα μυστικά, επιλέγει ο
παιδί Καρχήν και μαζεύει
για πρώτη φορά κίβρια και ο,
γυναικεία
Τιμάμε την ναυαγισμένη
και ναυαγία, διατηρείται η ιστορία της
Ιστορία της
Παύλιν για όλη τη νεότητα
του Γεωργίου.
Διασώζονται οι 20 υψόμετρα
στο 2 το 2026
Αποστολή 25/5/26

Επισκεφθείτε το μουσείο, υπάρχει και το βιβλίο του Σβεντσελς που εικονογραφείται
όπως και επί από το χώρο. Άλλοι ελεύθεροι, παρτίδα και
σας ευχαριστώ πολύ.
Αννα Βασιλειάδου
Η. Σαββάτο 19.04.2025.

Επισκεφθείτε από Κύπρο! Σας ευχαριστούμε!
Ομάδα Κυπρίων από το ραδιοφωνικό σταθμό
ΑΕΤΡΑ.
Η. Σαββάτο 19.04.2025 Ξενα Τσιφλίδου
Πρόεδρος από Καρναίου Κερύνη
Καίσιος Αρκαμάς

Ευχαριστίες

Η συγκέντρωση των υλικών και άυλων τεκμηρίων που δημιούργησαν το σύμπαν αυτής της έκθεσης και η αποτύπωσή της σε μορφή καταλόγου διατρέχονται από το μοτίβο της προσφοράς ανθρώπων που έχτισαν συναισθηματικές γέφυρες και συνέδεσαν το χθες με το σήμερα.

Ευχαριστίες

Για την προσφορά της οικογενειακής παρακαταθήκης μνήμης στους ευρυτάνες

Ευτυχία Ν. Αντωνοπούλου

Ιουλία Αρμάγου

Λένα Βλάχου

Σεραφείμ Γενιτσαρόπουλο

Γιάννη Δημητρίου

κληρονόμους Δημήτρη Ευαγγελοδήμου

Μαρία Ευαγγελοδήμου

Λήδα και Ευθύμιο Ιατρίδη

Φίλιππο και Μαίρη Καλλιάνη

Αντιγόνη Κωστοπαναγιώτου

Ντορίτα Λαδοπούλου

Ιωάννη Μάκκα

Ρήνα Μαργαριτοπούλου

Λίνα Λάππα-Ζαροβασίλη

Κωνσταντίνο Μπακατσά

Γεώργιο Μπεκιάρη

Καίτη Μπίκα

Γιάννη Οικονομίδα

Μαρία Παναγιωτοπούλου

Αναστασία Τρίκα

Σπύρο Τσιώνη

Για την προσφορά τεκμηρίων των συλλογών τους στους

Αρχεία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας

Βιβλιοθήκη του Μουσείου Εθνικής Αντίστασης Κορυτσάδων

Γ.Α.Κ. Ευρυτανίας

Γενικό Λύκειο Καρπενησίου

Γεώργιο Μπεκιάρη

Εθνική Πινακοθήκη Μουσείο Αλέξανδρου Σούτσου

Ηλία Α. Μπουμπουρή, ιστορικό ερευνητή και συλλέκτη

Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο Μεγάλου Χωριού Ευρυτανίας

Για την προσφορά υλικής υποστήριξης στους

ευγενικούς χορηγούς κ. Ελένη Πουρνάρα- Καρκαζή και κ. Νίκο Πουρνάρα

Δήμο Καρπενησίου

φιλόξενη κοινότητα Κορυτσάδων και τον Πρόεδρό της κ. Χρήστο Δήμα

Για την προσφορά εθελοντικής εργασίας στους

ομάδα έρευνας-επιμέλειας έκθεσης και καταλόγου

ΕΠΑΛ Καρπενησίου

Όταν τελειώνουν τὰ ἔργα τῆς Ἱστορίας, ἀρχίζουν ἐκεῖνα τῆς Μνήμης

Φίλες καὶ φίλοι,

τελειώνουν ὁμῶς ἐδῶ καὶ τὰ μονοπάτια τῆς θύμησης.

Σᾶς εὐχαριστοῦμε,

ποὺ πορευτήκατε στὴν περιδιάβαση τούτη, βοηθώντας μας ἔτσι νὰ κρατήσουμε

φυλαχτὸ στὶς καρδιές τὶς ἀνάγκες τῶν ἀνθρώπων τοῦ τότε ποὺ ἔγιναν Ἱστορία.

(59)

Τὰ χνάρια ποὺ πατήσαμε γιὰ νὰ χαράξουμε τὰ μονοπάτια εἶναι τὰ ἀπομεινάρια μιᾶς ζωῆς,

τῶν κατοίκων τῆς μικρῆς ἐποῦτης πόλης μὲ τὴ μεγάλη Ἱστορία σὲ ἐκεῖνα τὰ δύσκολα καὶ

ἥρωικὰ χρόνια.

Κρυμμένα στὰ σπίτια μὲ εὐλάβεια, κειμήλια ἱερὰ τῶν προγόνων, ἤρθαν στὸ φῶς, ἐδῶ στὸ

Ἱστορικὸ Μουσεῖο ἐκτεθειμένα, γιὰ νὰ μᾶς θυμίζουν πὼς νὰ μὴν γίνεται ἡ Ἱστορία σιωπὴ.

Εὐχαριστοῦμε τοὺς φίλους καὶ τὶς φίλες ποὺ μᾶς ἐμπιστεύθηκαν τοὺς πολύτιμους αὐτοὺς

θησαυρούς.

(Μαρία Παναγιωτοπούλου, Κορυσχάδες, 21 Μαρτίου 2025)

ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ

Τα σπίτια πέφτουν
οι καρδιές πέφτουν
οι μέρες πέφτουν
τα ελάτια μένουν μονάχα όρθια.

Είδαν πολλά και ξέρουν
πως ο ήλιος δε θα πάψει
να βγαίνει απ' την ψηλότερη κορφή
του Βελουχιού.

Είδαν πολλά
κι οι σφαίρες απ' τα καρυοφύλλια
τους γκράδες απ' τα τόμιγκαν
είναι ακόμα καρφωμένες
επάνω τους.

Στις ρίζες τους κουλουριάστηκαν
φωνές θριάμβου
και φωνές απόγνωσης.
Οι ρίζες τους ποτίστηκαν
με πολλή βροχή και με πολύ αίμα...

Μιχάλης Σταφυλάς

Απομεινάρια μιας ζωής

Καρπενήσι 1944, η κατεστραμμένη πόλη